

ségét különös győzelemmel, mert a drináni hadsereg működése csak alárendelt jelentőségű volt; de annál nehezebb szerep jutott neki a Herzegovinában működő Mukhtar pasával való összeköttetés fenntartásában. Pályáját Boszniában kezdte, mint hadnagy, s ott vitte fel a mürsiri (tábornoki) rangig. Majd Herzegovina kormányzója volt, s ő alatta tört ki a lázadás. A krími háborúban is részt vett s Montenegró ellen is harcolt. Egyike a gyalogság legjobb parancsnokainak.

Ahmed Mukhtar pasa a vezérkarban kezdte és végezte be tanulmányait. A szigorúság és komolyság megtestesülése. Hadteste a legfegyelmesezettebb. Képzettségre nézve alig múlja öt felül valaki a török hadseregben; különösen a felsőbb mennyiségben, a csillagászat és erődítésben kedvez tárgyai, melyeket a konstantinápolyi katonai-akadémiában éveken át tanított is. 1859-ben a Montenegró határ-szabályozására kiküldött bizottságnak tagja volt, s nálánál jobban egy török sem ismeri Montenegrót. 1871-ig Hedszaszban volt, mint az első hadtest parancsnoka, mely idő alatt a lázongó arabokat megfékezte. Jelenleg Trebinjét, Herzegovinának legjelentékenyebb pontját védi.

Cserkesz Abdi pasa, mint a neve elé tett jelző is mutatja, cserkesz eredetű, s a Kaukaszban egy törzsek feje volt, uj hazájában pedig az összes cserkeszeknek főparancsnoka. Az oroszoknak sok bajuk volt a vitéz Abdi pasával még Samil harczaiban. A cserkeszeket, kiknek ő főnöke és parancsnoka, kívül más nem tudja féken tartani; az ő szavát minden eserkesz a legnagyobb készséggel fogadja s azért nagy hatalommal rendelkezik.

Ahmed Ejub volt Abdul Kerim megérkezése előtt a Szerbia ellen küldött hadsereg parancsnoka, s azóta is tevékeny részt vesz a hadvezetésben. A közelebb lefolyt döntő csaták eredményében a dícsőségnek méltó osztályosa; különösen a Knyazsevácza való előnyomulás a hegyeken át az ő érdeme. Szemben állt Csernaffejjel, kinek kudarczsal kellett előle hátrálni.

Hafiz pasa a tüzérség főparancsnoka. Képzett katona, különösen a mérnöki és utászati dolgokban jártas. Tanulmányait Párisban kezdte és Belgiumban folytatta, majd Olaszországban végezte. Európai műveltséggel bíró férfi, kit a török kormány 1873-ban a vasutak főigazgatójává nevezett ki. Szófiában mérnöki akadémiát állított fel a katonatisztek számára. A tüzérség ügyes vezetése és sikeres működése az ő dícsőségét növeli.

Ily vezetés alatt nyomult előre a török sereg, aránylag hosszú idő alatt ugyan, de a keleti viszonyokat tekintve, mégis gyorsan és mindenekfelett biztosan. A diplomácia a diadal útját ismét ketté vágta, de azt nem gátolhatta meg, hogy Csernaffejjel és az oroszokkal vegyes szerb hadsereg korábbi zajjütései ne váljanak.

E. B.

Ezredévek jönnek, mennek...

Ezredévek jönnek, mennek,
Tűnő habján a jelennek;
S titkos örvény forgatagja
A mi fenn volt leragadja.

Óriások, szörnyhatalmak,
Hova lettek, mire vannak?
Nagyságukból nincs egy porszem...
S az a világ nincs sehohol sem.

Az ós-chaos ködméhéből
Régi romra új rom épül;
S új koroknak kurtje hasran
Vágyban, hitben, gondolatban.

S mily csodák hajh! Mennyi fenség!
Megvalósult képtelenség...
Szolgánczok szétszaggatva...
S az ész miljó diadalma!

És őh mégis, — vagy őh mégse...
Bármit szült az idő méhe;
S bár sok jósló-fény jelenté —
De az Ige nem lett testté!

Ez örök, gyors káprázatban
Van egy, a mi változatlan;
Sötét átok, gyászos bolyg
Arczán az emberiségnek.

Óh ma is még úgy mint régen
Van a ki él verőfényben;
S ki tengődik, ázva — fázva
Nyomorúság pitvarában.

A nép nagyobb, de böles nem lett,
Ravaszság nyer győzedelmet
S az igazság, keservebe,
Ma is búsan néz az égre,

Farizeus, Judáslellek
Most is nagyban tiszteltetnek;
S ma is az a legjobb köztünk,
Kit mindnyájan megkövezünk.

Darmay Viktor.

Az amerikai vadásztársaság.

Mayne-Reid után

Vajdu Jánostól.

VII.

A puszta bőlény.

Néhány nap óta — ugymond könyvében maga Mayne-Reid — szétszóródva szoktak keresni a vadat, szarvasok után vetették magunkat, hogy karavánunk számára eleségre gondoskodjunk, azonban leginkább mégis csak bőlényre fáj a fogunk.

Egy délután, midőn fektanyáinkat szokás szerint berendeztük, s miután lovamat is megabakoltam, kengyelbe szököve elindultam azon reményben, hogy a kövacsorára valami friss harapni valót szerzek. Negyedóra múlva bőlények nyomaira akadtam, mintegy öt-hat láb átmérőjű, gömbölyű, teknőszerű mélyedésekre, melyeket a pusztai vadászok bőlénygödöröknek neveznek. Első tekintetre azonnal észrevettem, hogy e gödörök frisen vájattak, utamat tehát azon

reményben folytattam tovább, hogy csakhamar találkozni fogok magukkal az állatokkal.

Táborunktól négy-öt kilométernyire sajátos moraj ütötte meg füleimet. A környék hullámos volta miatt nem láthattam meg a zaj okát, de fölismertem a bőlénybikák bögsését. Kissé tovább előttem egy völgyületben porfelleget vettem észre, melynek közepette két óriási állat sötét tömör alakja mozgott. Épen rettentetes harezót vívtak egymással.

Alig hogy megállapodtam egy kissé, hogy megvizsgáljam, ha vajon gyutacsom rendben van-e karabélyomon? Azt hívtam, hogy a bőlények sokkal inkább elfoglalják egymással, sem hogy reám ügyeljenek, s ha épen futásnak erednek is, mindig rájuk lehetek. Annál fogva habozás és további körültekintés nélkül egyenes feléjük közeledtem.

De mindamellett csalódtam, az állatok szelet fogtak rólam és elvágtattak. De még sem úgy szaladtak, mint ha fölöttébb meg lettek volna ijedve; inkább úgy tetszett, mintha csak boszankodtak volna, hogy zavartam őket párhajukban. Időnként szembe fordultak egymással, egyet bögtek és dühösen toppintottak a földre. Párszor azt hittem, hogy nekem jönnek, és ha nem biztam volna teljesen jó lovamban, aligha nem óvakodom ilyenét találkozástól. Roppant termétk, sűrű sörénnyel fődött fejük, vadul szikrázó szemek gonosz és félelmes kinézetűekké tették őket, a mit még növelt gyakori bögsésük és olykori fenyegető állásuk.

Mindennek daczára nyergemben biztos érezve magamat, jó közel vágattam ahhoz, mely hozzám legközelebb állott és egyik golyómat oldalába röptettem. Ez meg is tette hatását, mert az állat térdeire esett, azután meg felkelt, szétterjeszté lábait, mindenképp megállani erőködve, de majd egyik, majd másik oldalára tántorgva, ismét térdére esuklott. Néhány perczig maradt ez állapotban, mialatt vére folyt orrából, azután csöndesen lefeküdt és rettentő orditva végset lehellett.

Legnagyobb érdeklődéssel szemléltem az állat minden mozdulatát. Társa ezalatt elmenekült, láttam eltűnni a domb élén. Nem gondoltam arra, hogy üldözésére induljak, leszálltam lovamról s előkészültem a meglövöttnek földarabolására. Épen közelemben találtam egy eléggé igénytelen növésű fát, — voltak nagyobbak, számosabbak, de távolabbról, míg emez alig husz lépésnyire volt tőlem. Ehhez vezettem lovamat és elővévén nyeregkapámból pányvát, annak egyik végét a zablához, másikat a fához kötöttem, ezután elővettem késemet és a szákmány fejteséhez fogtam.

Alig hogy késem pengéjét elővettem, midőn hátam mögött zajt hallok. Hátra tekintek. Egy fekete, szörnytermetű állat rohan felém a lejtőn alá. Ez volt a bőlénybika, mely előbb elmenekült. Gyorsan tokbá dugtam késemet, megragadtam puskámat, melyet, változatlan szokásomhoz képest lövés, után azonnal megtöltöttem. Mindamellett perczig haboztam, vajon nem jobb lesz-e lovamhoz futnom és nyeregbe vetnem magamat vagy pedig álló helyemből azonnal lőnöm. A bőlény eldönté a kérdést. A szörnyű állat láttára lovam elkezdte nyeríteni, kapálózni, mit a bőlény kihívásnak tekinté és irányt változtatva neki fordult, mire ez megiramodott, a mennyire a pányva engedte; majd egy recscenést hallatva, elszabadult s neki vágattott a pusztaságnak, mintha tüzes taplót dugtak volna a fölébe. Nem vigyáztam eléggé, midőn a pányvát oda kötöttem a zabolához, s a csomó valószínűleg föloldódott.

Ez esetleg boszantott, de azért még nem ijeszte meg fölöttébb. Lovam bizonynyal visszater azon az uton, melyen jöttünk, s legroszabb esetben gyalog kell a fektanyára visszatérnem. E gyors megdondolás után látom a bőlényt felém rohanni. Tíz lépésnyire czélba veszem szügyben, s rásütöm puskámat. Észrevettem ugyan, hogy találtam, de nagy ijedelmemre azt is láttam, hogy nem esett el, még nem is ingadozott, s még dühösebben tart nekem. Ujra töltenem lehetetlen volt. A fához futni se volt már időm. Elfutamodni az ellenkező irányban, ez volt az egyedüli mód, nehány perczel megnyújtani életemet, és ezt is cselekedtem. Rendkívüli sebességgel tudok futni és az alkalommal önámagam multam fölül, de csakhamar a bőlényt közvetlen hátam mögött hallottam dübörögni.

E pillanatban egy más gödör elé értem s beléptem, hogy egy vagy más módon véget kell vetnem a futásnak. A mélység több lábnyi lehet, feneke száraz, de partjai élesek voltak. E vízmosás szélében nyult keresztül az általam vett ut irányán. Csak azon vettem észre magamat, hogy már át is ugrottam. Legalább is tizenhét láb szélességű lehetett! Kissé lerogytam a tulsó oldalon, de azonnal visszatekinték, s láttam, hogy üldözöm nem mert az ugrásra vállalkozni. Lesütött fejjel, nyílt orlyukakkal, szikrázó szemekkel állt a tulsó parton, farkával verdesve két oldalát tehetlen dühében.

A bőlény sörényéről lecsapó vérről következtettem, hogy vállon találtam golyómmal, s örvendem, hogy megszabadultam a veszélyből, midőn kétfelé tekintve, csakhamar kiábrándultam csalódásomból, látván, hogy az örvény kisimul a mezőn, mintegy ötven lépésnyire, tehát meg lehet kerülni. A bika is majdnem egyszerre fölfedezni látszik ezt, s azonnal futásnak eredvén, egy percz múlva már megint előbbi helyzetünkben voltunk, szemben egymással. Egy kissé hátrálva újból átugrottam az árkot, mely ekként ismét elválaszta bennünket.

E hadargás alatt puskámat nem bocsátám ki kezemből. Gondolám, hogy majd időt vehetek megtölteni, de — majd kétségbeesve tapasztalom, hogy nincs nálam! Övem és golyótartóm eltűntek. Ekkor emlékezém vissza, hogy leoldottam, mikor az elesett bőlény fölbontásához fogtam. De nem volt már több időm átengedni magamat a bántódásnak. A bőlény visszatért és harmadizben is meg kelle tennem a veszélyes ugrást.

E kimerítő testgyakorlat nem tarthata sokáig, már érzem erőmet fogyni, midőn azon ötletem támadt, hogy hát'ha vissza tudnék szaladni a fához, melytől elindultam és arra föl-kuszhatnék hamarjában? Mintegy háromszáz lépésre leheté tőlem, de ötven lépés előnyre számítottam, mialatt a bőlény megkerüli az árkot. A siker így is kétes volt, nagyon kétes, de mit tehettem egyebet, végső erőmet összeszedve eliramodtam, s mondatom, hogy mint egy mokus oly ügyesen másztam föl az ágak közé, mialatt már a bőlény fujtatása borzolta föl hajamat. De mégis meg voltam mentve — egy időre. Hanem hát — hogyan fog végződni mind ez?

A bőlény fejével, nyakával döngette a fát, hogy majd lerázott róla. Csak igen vékony volt abbeli reményem, hogy társaim fölálának, kivált midőn az éj beállt, s a bőlény legkisebb szándékot sem mutatott az ostrom abbahagyására. Dábe nem csilapult; időnként keringett a fa körül, rüfögött, mint valamely megriasztott disznó, vagy bögött, mint a házi bika.

A mint így az állat mozdulatait kísérem szememmel, figyelmem a pányvára esett, mely a földön hevert. Ennek egyik vége még mindig a fához volt erősítve. Egyszerre egy mentő eszme

ter azon az uton, melyen jöttünk, s legroszabb esetben gyalog kell a fektanyára visszatérnem. E gyors megdondolás után látom a bőlényt felém rohanni. Tíz lépésnyire czélba veszem szügyben, s rásütöm puskámat. Észrevettem ugyan, hogy találtam, de nagy ijedelmemre azt is láttam, hogy nem esett el, még nem is ingadozott, s még dühösebben tart nekem. Ujra töltenem lehetetlen volt. A fához futni se volt már időm. Elfutamodni az ellenkező irányban, ez volt az egyedüli mód, nehány perczel megnyújtani életemet, és ezt is cselekedtem. Rendkívüli sebességgel tudok futni és az alkalommal önámagam multam fölül, de csakhamar a bőlényt közvetlen hátam mögött hallottam dübörögni.

E pillanatban egy más gödör elé értem s beléptem, hogy egy vagy más módon véget kell vetnem a futásnak. A mélység több lábnyi lehet, feneke száraz, de partjai élesek voltak. E vízmosás szélében nyult keresztül az általam vett ut irányán. Csak azon vettem észre magamat, hogy már át is ugrottam. Legalább is tizenhét láb szélességű lehetett! Kissé lerogytam a tulsó oldalon, de azonnal visszatekinték, s láttam, hogy üldözöm nem mert az ugrásra vállalkozni. Lesütött fejjel, nyílt orlyukakkal, szikrázó szemekkel állt a tulsó parton, farkával verdesve két oldalát tehetlen dühében.

A bőlény sörényéről lecsapó vérről következtettem, hogy vállon találtam golyómmal, s örvendem, hogy megszabadultam a veszélyből, midőn kétfelé tekintve, csakhamar kiábrándultam csalódásomból, látván, hogy az örvény kisimul a mezőn, mintegy ötven lépésnyire, tehát meg lehet kerülni. A bika is majdnem egyszerre fölfedezni látszik ezt, s azonnal futásnak eredvén, egy percz múlva már megint előbbi helyzetünkben voltunk, szemben egymással. Egy kissé hátrálva újból átugrottam az árkot, mely ekként ismét elválaszta bennünket.

E hadargás alatt puskámat nem bocsátám ki kezemből. Gondolám, hogy majd időt vehetek megtölteni, de — majd kétségbeesve tapasztalom, hogy nincs nálam! Övem és golyótartóm eltűntek. Ekkor emlékezém vissza, hogy leoldottam, mikor az elesett bőlény fölbontásához fogtam. De nem volt már több időm átengedni magamat a bántódásnak. A bőlény visszatért és harmadizben is meg kelle tennem a veszélyes ugrást.

E kimerítő testgyakorlat nem tarthata sokáig, már érzem erőmet fogyni, midőn azon ötletem támadt, hogy hát'ha vissza tudnék szaladni a fához, melytől elindultam és arra föl-kuszhatnék hamarjában? Mintegy háromszáz lépésre leheté tőlem, de ötven lépés előnyre számítottam, mialatt a bőlény megkerüli az árkot. A siker így is kétes volt, nagyon kétes, de mit tehettem egyebet, végső erőmet összeszedve eliramodtam, s mondatom, hogy mint egy mokus oly ügyesen másztam föl az ágak közé, mialatt már a bőlény fujtatása borzolta föl hajamat. De mégis meg voltam mentve — egy időre. Hanem hát — hogyan fog végződni mind ez?

Konstantinápolyi séták.

Konstantinápolynak annyi érdekes tárgya, annyi lebilincselő jelensége van, hogy az utas egyhamar nem tekintheti végig mindannyit. A hajó, mely a Fekete-tengerből a Bosporusba evez, oly lassan teszi meg útját, hogy félannyi idő sem kellene hozzá; de még sem halad elég lassan arra, hogy az előttünk elterülő gyönyörű látványt teljesen áttekinthessük. Mielőtt a hajó a kikötő felé közeledik, a csolnakok és bárkák már százával lepik el a hullámokat, s mint a hollók és varjak egy ólálkodnak a prédára. Az Aranyzarv kikötőjében jó távol a parttól szoktak a hajók megállapodni, s a horgonyt vetett hajóról a csolnakosok szállítják partra az utasokat és málláikat. A ki Konstantinápolyt első ízben látogatja meg, azt a kikötőben nyüzsgő élet nagyon sajátos módon fogja meglepni. Azt képzel, hogy kalózok támadták meg a hajót; mert az az eljárás, mit a csolnakosok a hajón mivelnek, nem is hasonlít máshoz annyira, mint a rablótámadáshoz. A hajó még jó formán meg sem állott, már kapaszkodnak a hordárok és bérszolgák a kötélhágásokon, lánczokon és lépesőkön a hajóra. Az utasokat nem kéri, hanem erőszakolják, hogy az alatt várakozó csolnakba üljenek. Míg a minden kigondolható nyelven felajánlott szolgálattal gyötrik az embert a hajón, az alatt a csolnakok és bárkák már lesik a prédát. A csolnakosok törökök vagy lázok, a bárkások görögök vagy dalmaták s így nem csoda, ha közöttük heves vita és verekezés is tör ki az utasok felett; mindenki első szeretne lenni, hogy csolnakját vagy bárkáját megkarakja utasokkal. A hajóról keskeny hágeső vezet le a csolnakokhoz, ezen csak nagy nehezen tud az utas lelépni; de különben erre szükség sincs, egy-két bukfenec, és a mint van lelökik a csolnakba. Utánok a bérszolga vagy hordár s az első szállítmány után indul. A partra szállás előtt megtudokolja a bérszolga az utastól, van-e valami csempészni valója? Ha igen, akkor kikészülök, hogy a podgyászt meg se nézzék a koldusk (finánczok). Hja, hatalmas szó az a bakhsis! A vámot, vagy inkább az ott ácsorgó koldusk faggatását kikerülve, siet az utas a verdegélő felé, természetesen gyalog, minthogy a bérkoscsikat Konstantinápolyban még nem ismerik.

Az első utoza, melyen az utasnak legelőször végig kell haladnia, a galatai főt, melyet — mivel meredeke s köveze van — júkszek kaldirim (magas kövezet) névvel neveztek el. E főt is majd ép oly keskeny, mint a többi konstantinápolyi utozak; főtü jelleget csak a nagyobb közlekedés kölcsönöz neki. Ez az ut vezet fel Perába, mely az európai városrészek legmagasabban fekvő pontja. Sajátságos jellege, s mondhatni akármilyen zagyva képe van e főtnek, csak nem törökös. Itt láthatók vegyesen görög, olasz, angol, francia, de főleg magyar kereskedések. Itt van Czakó hazánkfának nagy gyógyszerüzára; itt vannak a pesti zsidó ruhakereskedők raktárai. Majd feljebb egy görög antiquarius, egy magyar fodrász (Kodád), egy spanyol zsidó porcellán kereskedő. A sort megszakítja egy török pékműhely, hol a napnak minden órájában friss süteményeket kaphatni; a szomszédban van egy magyar könyvkötőnek (Bottorek) műhelye, majd egy német papirkereskedő, egy angol fogadó, tovább a Bellavista nevű komédiashódé váltják fel egymást. A főtnek legfelső részén, hol már a Tekke vagyis a tánczóldó dervisek kolostora van, Nikities hazánkfának pompás fegyverraktára vonja magára figyelmünket, hol jó is — melleleg megjegyezve — nagyon drága magyar borokat is kaphatni. Az utozának közepe táján áll a százados Galata-torony, mely ma is egykedvűen és komoran tekint le az alatta elterülő zajos életre.

De most veszem észre, hogy majd megfelledeztem a galatai főtnek gyakori és nem épen megvetendő fontosságú üzletmberéről, a pénzváltókról (szarafokról). A szarafa pedig majd minden lépten-nyomon szükségünk van, de majd minden utozasarkon bele is botlunk alacsony pénzszelvények vagy asztalába, mely mögött egy kis zugban guggolva ül a török Rothschild. Törökországban a világ minden pénze forgalomban van, s így a pénzváltóknak is igen sok és gyakori üzletük van a vevőkkel, kik idegen penznemeket hoznak beváltásra.

De most veszem észre, hogy majd megfelledeztem a galatai főtnek gyakori és nem épen megvetendő fontosságú üzletmberéről, a pénzváltókról (szarafokról). A szarafa pedig majd minden lépten-nyomon szükségünk van, de majd minden utozasarkon bele is botlunk alacsony pénzszelvények vagy asztalába, mely mögött egy kis zugban guggolva ül a török Rothschild. Törökországban a világ minden pénze forgalomban van, s így a pénzváltóknak is igen sok és gyakori üzletük van a vevőkkel, kik idegen penznemeket hoznak beváltásra.

Tudtam, hogy a kötél legalább husz méter hosszu, de legalább száz lépést futottam, mielőtt a visszafordulásra gondolnék. S még ekkor is csak aggódva, mert a kötél mégis csak egy kissé nyugtalanoktam. A bika a legnagyobbak és legerősebbek egyike volt; a kötél elszakadhatott, vagy valahogy a fejből kicsuszhatott — mindamellett a kiváncsiság győzött s visszafordultam. Mily nagy volt örömöm! A szörnyeteg állat a földön fekiült, a kötél ki volt feszülve, mint egy nyíl hurja, s a bőlény nyelve mereven kilógott, jeleül, hogy gazdája önmagát fojtja meg, egész előzekénységgel, hogy nem is kívánhattam másként.

E látványra nagy kedvem kerakedett, s a vágy, hogy vacsorára bőlénynyelvet egyem, egészen erőt vett rajtam. (A bőlény nyelve ugyanis a legdelikátabb inyenczfatokok közé tartozik az új világban.) Visszatértem tehát, s megkeresém lőporom tiükömet és golyózsacsokomat, melyekről gyors futásom alatt elfeledkeztem. A mint fölálaltam ezeket, megtöltém fegyveremet s három lépésnyiről a bőlény fejébe bocsátám golyómat. Azonnal kivágtam nyelvét, s a másik buffalóhoz sietve, azon hasonló műtétet végezve, a két nyelvet puskám csövére akasztva, siettem fektanyánk felé.

A hold ezalatt feljött, s alig voltam vele uton, midőn barátaimmal találkoztam, kik fölkeresésemre indultak, s messziről kiáltásokkal és lövésekkel adták jelt. Hamarjában visszasieltünk a két bőlényhöz, s még néhány jó darabot szeltünk husokból vacsoránkhoz, melyet elköltvén a tűz mellett, csemegél elmeséltem nekik kalandomat a legapróbb részletekig.

A szaraf minden pénz értékét és átszámítását török pénzre igen ügyesen érti. Soha sem fordul elő az az eset, hogy magát csak egy parával is megcsalja, pedig az a para nagyon kevés pénz, egy krajczárunknak csak negyed része. Csodálkozni lehet sokszor a szaraf különféle pénzgyűjteményén. Az amerikai államok pénzei, az osztrák régi két garasos és máriás huszások mellett ott látjuk a különféle államok bankjegyeit, sőt még a Kossuth-bankjegyeknek is megvan kelendőségük. A szaraf a pénzváltásért nem vesz meghatározott díjat, hanem a váltó fél ügyessége szerint szabja ki azt. A váltás közönségesen alku szerint történik. De a tapasztalatlant nem egyszer nagyon érzékenyen szokták rászédni az ügyes szarafok, kik görögök vagy spanyol zsidók nemzetiségre.

A szarafok leginkább a főtnak alsó részén, mely a hid felé vezet, csoportosulnak legnagyobb számban; ott a közlekedés, az üzlet, a forgalom rendkívül nagy levén, a pénzváltók is inkább helyén vannak. A néptömeg, mely a hidon át halad Sztambulba, oly nagy, hogy a közlekedés sokszor alig lehetséges. Ha az áradattal tartunk s átme gyünk a hídon a tulajdonképeni Sztambulba, ott a dsámik (fő-mecsetek) mellett leginkább a bazárok vonják magokra figyelmünket. A tarkabarka tömegek között leginkább a nők vannak képviselve, kik a bazárnak mintegy állandó vendégei. Különösen az illat- és ékszereszek bazárjai előtt lehet őket csoportosan látni. A török nők nagyon szeretik az ékszert, még a szerencsen leányok is, kik urnőjükkkel együtt indulnak sétára, legfőbb vágyukat a smaragd, koráll, türkisz és más színű drága kövekkel rakott ékszerekre fordítják. A bazárban nincs is hiány ékszereszekben. Százával foglalják el hosszú sorokban a hosszú bazárnak (uzum csarsiszi) utcáit s üveges szekrényeikben rendkívül kecses módon tudják áru-

tést a prizendi és pristina albánok. A nyugatiak, ha keletről ékszeret hoznak, leginkább e tárgyakat szeretik megvásárolni.

A bazárok szomszédságában és a dsámik (nagyobb mecsetek) udvarain levő kávéházak rendezen leglátogatottabbak. A kereskedők között is, majd minden ötödik bolt előtt találunk kisebb kávéházakat, melyekből a szomszédos bolttulajdonosok a kávé hozatják vendégeiknek. A mecsetek udvarai rendezen igen tágasak, például a II. Mohammed dsámijának udvarán egy dandár katonaság is végezheti gyakorlatait. A mecsetek

Az Arany-szarv hidja.

Megérkezés a kikötőbe.

Ékszereszek bazárja.

Pénzváltó.

Galatai főtteza.

KONSTANTINÁPOLYI KÉPEK.

kat közszemlére kitenni. A burkolt és fátyolozott nők az alkuhoz nagyon jól értenek, sokkal szemesebbek és vigyázóbbak a török férfiaknál, hanem azért mégsem kapnak mindig valódi árut. A keleti ékszereszek igen ügyesek és jól értenek a részletes mesterségéhez. A tulajdonképeni ékszereszek spanyol zsidók, csak kevés örmény és görög akad közöttük. A keleti ékszeresek közt igen kiváló helyet foglalnak el az albánok (arnótók) fligran ezüst czikkjei, a fulönfüggők, melltűk és fejdíszek, melyeknek példányait egy hatvani utcai ékszerésznél is volt alkalmam látni. Legnagyobb mérvben üzik az e fajtájú ékszerkeszi-

udvarain a kávéházak elmaradhatlanok. Ott ülnek a jámbor igazhivők legszívesebben egy findsa kávé és egy csibuk füstje mellett. Némelek egy fél napot is elülnek guggolva az egyszerű lapadon, maguk elé révedezve, mintha valami rendkívüli dolog felett elmélkednének. Ezt a tétlen állapotot a török *kejnék* nevezi, mi magyarul egy jelentésű az élvezettel, az olasz *dolce far niente*-vel. Azt a mozdulatlanul 4—5 órán át egy helyben való tétlen ülést a nyugati ember meg nem szokja, a keletinek ellenben annyira természetévé vált, hogy ez az élvezetnek legnagyobb fokát fejezi ki nála. A kávéházak

queleben, kétségtelenül nagy élvezettel nézegettek a törökök által éppen akkor eszközölt kiadásokat. Amde egyszer tudósunkat egy török napszámos ugyancsak pogányul lefőzte. Épen Antonius fürdőinek romjait ásogatták, hogy házakat építsenek helyökre, midőn az egyik napszámos egy fegyveres katonának művésziessen kifaragott s majdnem teljesen ép szobrát hozta ki a romok közül. A napszámos kezdte széttördelni a szobrot kalapácsával ott a boszuságuk által kimpadra vont látogatók előtt. Hanem az már mégis több volt, mint a mennyit egy szenvedélyes régiségkedvelő szó nélkül megállhatott volna, s utazónk

erélyesen tiltakozott a műemlék szétrombolása ellen. A török napszámos egész egykedvűen csak ennyit felelt: „Talán le akarsz térdelpelni, hogy ezt a szobrot is imádd, a hogy ti keresztények a ti szobraitokat imádni szoktatok?”

latin feliratoknak s a Constantin, Justinian, Valens és a későbbi római császárok idejéből fennmaradt régi pénzeknek roppant bőségében gyönyörködhetett itt utazónk. „Minden gyönyörűségem abban állt” — írja — „hogy mikor este

Amasiában egy érczöntő” — írja Busbec — „ki nagyon megszorított engem, mert midőn kérdeztem tőle, hogy van-e eladó régi pénze, azt mondta, hogy pár nappal az előtt egy egész nagy szobája volt tele azzal, de összeolvastotta

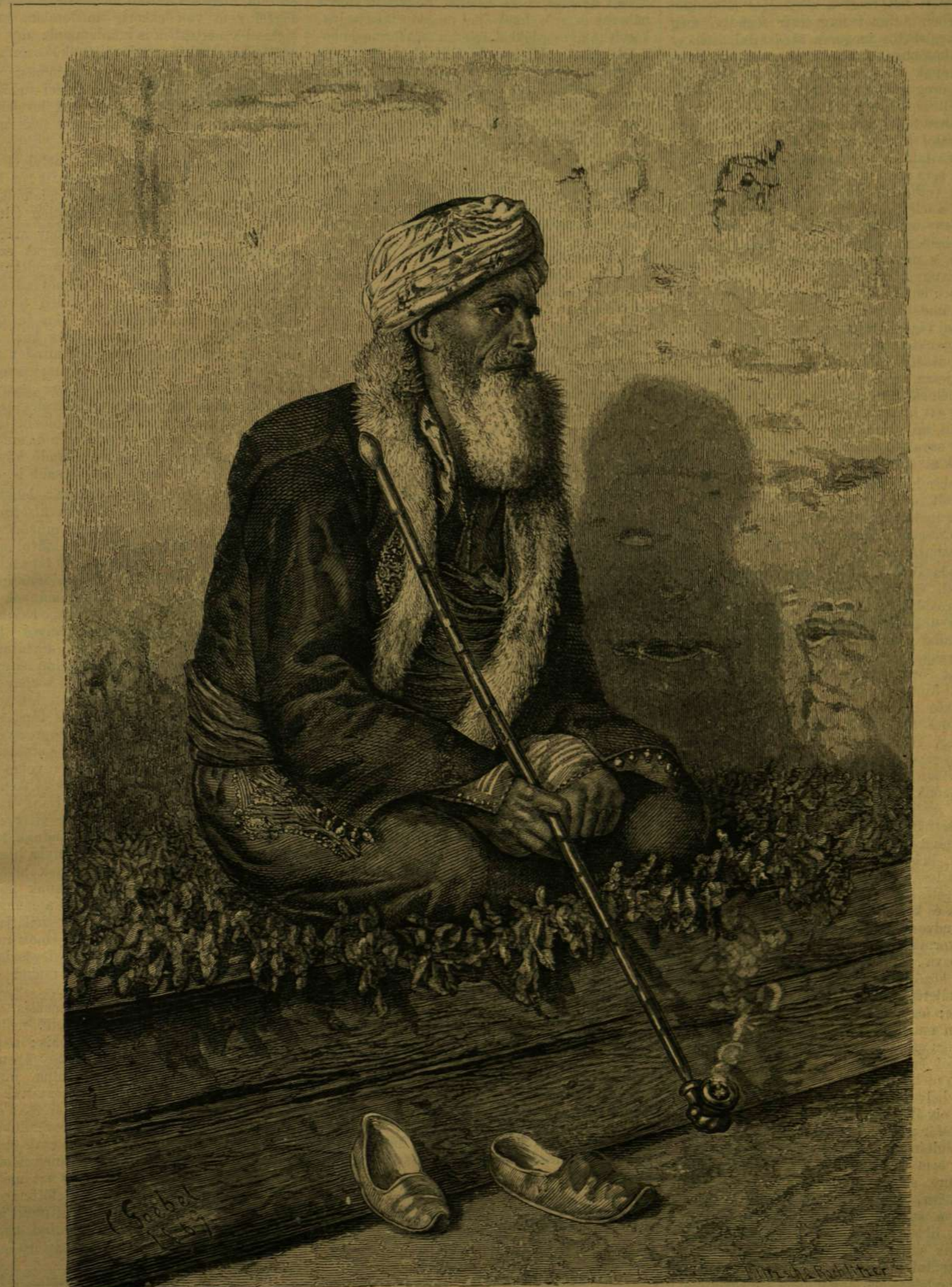
padjai rendezen úgy vannak elhelyezve, hogy a tengerre, vagy valamely festői vidékre engednek szabad kilátást. A vendégek sokszor százával is ellepik a kávéházat; de azért époly mély csend uralkodik ott, mint hogyha senki sem volna ott. A vendégek nem háborgatják egymás nyugalmát, s valóban sajátos egy látvány terül el szemünk előtt, ha egy zsufolt kávéház vendégeit ilyen szótlan elmélázó állapotban látjuk magunk előtt. De a nap már hanyatlik, a csibukoló török is befejezte merengését, kifizeti a hét csésze kávé árát, melyet delután megivott, leszáll a juhbőrös padról, felveszi papucsait és az imára hívó müezzin hangjai a mecsetbe hívják, hogy halálakat adjon ez napi áldásért. Induljunk mi is utra hazafelé az Arany-szarv hidján át, mely a nap lementekor gyönyörű látványt nyújt. Megaranyozta a leáldozó nap az ázsiai parton fekvő Szkutári 'mecsetjeinek kupoláit, s a rengeteg cypruserdő karcsu fáit pirosra festi. A müezzin kenetteljes hangja elhal a hullámok habjaiban s nemcsak az ember, hanem a fecsegő hullámok is isten nagyságát hirdetik müezzin szavaival: Allahu ekber! (Nagy az isten!)

Dr. Erődi Béla.

Egy diplomata utazása keleten háromszáz év előtt.

(Vége.)

Amasiába vivő utjában a mi tudós fecsegőnk Nicomedián és Niceán ment keresztül, s e két utóbbi hely között olyanforma különös lármát hallott, „mintha egy rakás ember gonyolt és szidott volna bennünket.” Ez volt utazónk első találkozása a hienákkal, melyek tudvalevőleg a leirthez hasonló hangu sajátos ugatást hallatnak. Niceában sok bámulni valót találtak és a két szenvedélyes régész, Busbec és Quac-

TÖRÖK A KÁVÉHÁZBAN.

Angora fehér szőrű kecskéi nagy csodálkozást ébresztettek utazónknál, úgy szintén a kövér farku juhok is, bár Busbec nagyon fél, hogy „a kis kétkerekű taligákon hordozott nehéz juh farkok” emlegetése aligha fog kellő hitelt találni. A többé-kevésbé érthető régi görög és

a korcsmába, hol szállva voltam, haza érkeztem, régi feliratok, pénzek és ritka növények után tudakozódtam. „Kis-Azsia városaiban tömérdek régi pénzt talált; a törökök súlymértekekül használták és „gyaur manguri”-nak (pogányok vagy hitlenek pénzének) nevezték azokat. „Volt

és üstöket vert belőle, minthogy azt hitte, hogy nem sokat érnek, s másra nem használhatók. Midőn e szavakat hallottam, szerfölött elsomorkodtam, hogy anyai régi emlék ily módon pusztul el; de az érczöntőnek én is a maga pénzével fizettem vissza, mert azt mondtam

neki, hogy száz arany forintot fizetnem volna neki azokért; úgy hogy az én boszúm teljesen fölért az engem ért boszúval, mert az érzőntő épen oly búsan távozott el tőlem, mint a milyen bússá tett ő engem a régi pénzek elpusztítása által.

Úgy látszik, hogy Rusztán ez időtáiban kegyvesztett volt, mert a követséget a szultán távollétében Achmet nagyvezír fogadta, még pedig meglehetősen mogoróvábrázattal. Nehány nappal később a követeket magának Nagy Szolimánnak felséges színe elé vezették. „A szultán öreg ember volt már, arca és testtartása méltóságos volt és előkelő állásának és hatalmának teljes tudatával látszott birni; kora fiatalától kezdve mindig mértékletes életet élt. A borítalt és másnemű kihágásokat fiatal korában sem szerette, s minden, a mit ellenségei szemére vehettek, abban állt, hogy szerfölött szerette a feleséget s iránta tanúsított tulságos engedékenységből egyezett fának Musztafának megöléséhez is. A mohammedán hitnek szigorú követője, s minden áron szeretné azt és birodalma határait kiterjeszteni. Most hatvan éves és ily koru emberhez képest elég jó egészséggel örvend; ámde arca mégis elárulja, hogy valami rejtett baj rágódik rajta — mint mondják, valami ágyékodagat vagy rák; de a követek ünnepélyes fogadásánál valamikéül jó kifesti az arcát, hogy teljesen egészségesnek látszik, és így annál jobban félnek tőle az idegen uralkodók. Én legalább azt hiszem, hogy ilyesmit vettem észre az arcán, mikor elbocsátott, mert mikor távozott, oly savanyú képet vágott, mint első találkozásunk alkalmával.”

Busbec küldetésének jó formán eredménytelen maradt, mert a szultántól csupán hat hónapi fegyverszünetet kapott, ezt is csak azért, hogy visszatérhesen urához, Ferdinándhoz s vele tanácskozhassék.

Mindazáltal Busbec nem viseltett rossz indulattal, sőt még rossz véleménynyel sem volt a törökök iránt; inkább úgy tett, mint Tacitus, és a pogányokat ugyancsak földicsérte saját honfiai rovására. Ámde még sem győz eléggé siránkozni, hogy egy oly gyönyörű országnak, mint Törökország és oly nagyszerű városnak, mint Konstantinápoly, a keresztény fejedelmek örökös egyenlensége és villongása miatt a hitetlen kezei közt kell maradni — s ez okból nagy kedvteliséssel fejtegette a török hatalom nagyságának okait. A nép maga „bámulatra méltóan szereti a tisztaságot.” — jegyzi meg utazón az őszinte esodálkozás olyatán hangján, mely ama kor flamand nemes urait ugy tünteti föl, mintha a mosakodás nem tartozott volna gyöngye oldalai közé. Azt is elmondja, hogy a keleten mily bensős viszony áll fenn a lovas katoná és lova között. De nem ezek a legélesebb ellentétek, melyeket utazónk a törökök és keresztények közt talált. A szultán őt egész udvara előtt fogadta el „s számos tartomány kormányzója volt jelen, tömérdek ajándékot hozva . . . de az udvaroncok e nagy sokasága között alig akadt egy vagy kettő, ki magas születésű volt vagy fényes összeköttetései voltak; legtöbben vitészgökök és kitűnő tetteik révén emelkedtek a magasba; kiki maga volt a maga szerencséjének kövöcsa, kitüntetésüket saját érdemeikkel szereztek, ugy hogy méltatlan mellőztetésnek vagy megelőztetésnek ott nincs helye; mindenki olyan tiszteletben részesül és oly állást tart elfoglalva, a melyet megérdemel. Már pedig a hivatalokat és kitüntéseket a szultán önhatalmulag osztogatja és nem sokat ad sem az üresen kongó nemesi névre vagy címre, sem a népsokaság vagy egyesek ajánlgatására, hanem csak az érdemekre tekint s a szerint jutalmazza embereit. Ily módon a hivatalok rendszeren oly embereknek jutnak, kik azok ellátására legalkalmasabbak. És ha becsülni tudják e nemzetnél az érdemeket és becsületességet, annál jobban megvetik a becsületességet, aljasságot és téltelenséget. Ily eszközökkel tud ez a birodalom virágozni, uralkodni és mind jobban-jobban terjeszkedni.

Ámde mi kereszténynek, szegényünkre legyen mondva, egészen más módon élünk; az erényt nem sokra becsülni közöttünk, s csak az előkelő születésrészesül minden előnyben és kitüntetésben. — Ez aztán igazán meglepő beszéd egy császári követőtől! Úgy látszik, hogy ő is, mint korának más kitűnő gondolkodója, belátta, hogy a feudális rendszer minden tekintetben csakis

ártalmára volt az emberiségnek, s az örökölhető hivatalok és az akkori szerfölött fennhéjázó nemesség tulságos előjogai lehetetlennek tetek minden tisztességes kormányzást. Szolimán jól fegyverezett hadseregének látása és Mohács emléke Busbecnél valóságos megvetést idézhetett elő a feudális hadseregek irányában, s hihetőleg ő volt az első, a ki belátta, hogy a folytonos háborúk és győzelmek által megedzett és begyakorolt tatár csodákkal egészen más forma embereket kellett volna szembe állítani, mint a hogy legutóbb történt, mikor az ozman hatalom árvízként áradt szét Európa keletén. E tárgyról utazónk egész értekezést írt, melyben meglehetősen részletekkel adja elő a török katonai rendszer kiválóbb előnyeit és hátrányait és bizonyos elővigyázati rendszabályokat ajánl az oly európai hadvezérek figyelmébe, kik az ottomán hadsereg ellen szándékoznak harcolni s egyáltalában ezzel az értekezéssel Busbec nagyon tekintélyes hadászati íróként mutatta be magát.

Eredménytelen küldetéséből visszatérve, Busbec mindent elkövetett, hogy hasonló szerencsében többé ne részesüljön, s a törökökkel való diplomáciai érintkezés felelőssége alól kibúvasson; ámde a császári udvarnál akkor tájban senki sem lévén alkalmasabb ily megbízások teljesítésére, ismét csak „ráerőszakolták a megtiszteltetést” s a következő év novemberében másodsorúlag megaláztatott, hogy a „vendégszeretelen Pontus” tájkát fölkeresse. Ez a második követség hosszabb ideig tartott, mint az első, de sikeresebb is volt amannál, mert igaz ugyan, hogy Busbec hét álló esztendeig volt Törökországban, de legalább tisztességes békekötést sikerült a szultántól kieszközölnie. Törökországban időzése alatt még az a megtiszteltetés is érte, miszerint felszólították, hogy változtassa meg hitét, legyen török, s maradjon továbbra is az ottomán udvar disze. Úgy látszik, hogy hét évig tartott száműzetése alatt nem nagyon unta magát, sőt a hosszú diplomáciai alkudozások kellemetlenségeit a legirigylendőbb filozóphiával tudta kiállani.

A ház, melyben lakott, nem volt a boldogság és nyugalom tanyája. Unalmas, közönséges török lakás volt az, lehetőleg czélszerűtlenül berendezve, szűk udvarral, fák és kert nélkül. Utazónk aztán, hogy magát meg ne unja, idegen országokból egész állatseregletet gyűjtött maga körül; volt mindenféle ritka és különös madara, s egy hiúza is Assyriából, mely utóbbi annyira szerette Busbecnek egyik szolgáját, hogy valóságos levert és szomorú volt, ha őt nem látta, sőt midőn a szolgáló urával együtt hosszabb kirándulást tett Ázsiába és huzamos ideig oda volt, a hiúz az alatt a szó valódi értelmében halálra busulta magát.

Busbec gyakran tett kirándulásokat Konstantinápolyból, s ily alkalmakkor a bensülöttek szokásait és életmódját éles, de nagyon ügyes és a mellett igazságos bírálat alá vette. Azonkívül utóbbi hosszabb, de sikeresebb követése alatt igen szép gyűjteményt szerzett össze magának régi pénzekből, feliratokból, ritka növények rajzaiból és nagy értékű görög kéziratokból, s így megrakodva tért vissza Bécsbe, hol nagy kitüntetésekkel fogadták, és bár határozott szándéka volt nyugalomba térni, hogy élete hátra lévő napjait tudományos buvárkodásnak szentelhesse, kénytelen volt elfogadni azt a megtiszteltetést, hogy II. Miksa császár fiának nevelője legyen. Busbec életének további folyamán nem esvén közlemlényünk körébe, csupán annyit mondunk meg róla, hogy hetven éves korában halt meg, mint jeles tudós és diplomata, mindenkitől tiszteltetve.

Sámi Lajos.

Kossuth letele

a természettudományi társulathoz.

A magyar természettudományi társulat alelnöke: Balogh Kálmán és titkára Szily Kálmán uraknak Budapesten.

Collegio (al Baraccone)
Prov. di Torino, Italia.
Augustus 12. 1876.

Tisztelt Uraim!

Nehány heti távollét után lakomba visszakerülve a legkedvesebb meglepetésem részesültem tisztelt Uraságtok június 27-éről kelt becses levelének s a Magy. Természettud. Társulat

újabb kiadványainak vétele által, melyekkel engem társulatuk választmányának kegyes határozatából megajándékoznák méltóztattak.

Rendkívüleg megiszteltelnek értem magamat nagy becsben tartott jóakaratak által, melyért Önöknek, s társulatuk választmányának annál nagyobb hálával tartozom, minél inkább érzem, hogy e váratlan megiszteltetést teljes-séggel nem volt ekkorig módomban csak a legkisebb mértékben is kiérdemelni; ugy, hogy azt csakis Önök ingyen jóvoltának köszönhetem.

Önök szívesek voltak tudomásomra venni azon nagybecsülesemről, melylyel tudós tagtársuk Herman Ottó urnak írott levelében, nagyérdemű Társulatuk működése felől nyilatkozni alkalmam volt.

E nagybecsüléséül adó, melylyel Önök irányában minden magyar tartozik, a ki fel bírja fogni, hogy fajunk szellemi felemelkedése nemzeti jóváindulások nélkülözhetlen feltétele.

Én szerencsémnek tartom, hogy magamat azok közé számíthatom, kik nemcsak ezt fölfogják, hanem egyszeresind be-pillantva a természet szent irásába, és számot adva maguknak ama viszony megörökös törvényei felől, mely a nemzetek sorsa, a természet erőinek felismerése s felhasználása közt fennáll: meg vannak győződve, hogy minden mozzanat közt, melyek egy nemzet szellemi felemelkedésére s közmívelődésére közrehatnak, a természet tudományok miveltése az, a mely korunkban, a mint legnékülözhetlenebb s a létért küzdés nagy versenyterén az önfeltárási leghatályosabb: ugy maradóan követke-zéseiben a társadalomra legáldásosabb is.

Ekként lévén meggyőződve: lehetetlen volt a legmelegebb érdekl nem kísérnem a m. természetudományi társulat működésének jelenségeit, a mennyire azokról távol magányomban tudomásom szerezhetők. És tapasztalva, miként vonja működése körébe mindinkább táguló gyűrűkben a természetudományok ágazatait, miként válik folyvást gyarapodó sikerrel gyűjteménye a természetudományok iránti érdeklődésnek hazánkban; mi diadalmasan hatol át a magában egyesített értelmi fényzet-ágazó sugaraival a tudatlanság és közöny körderegein; miként teszi közt nemzeti kincsese a gondolat, buvárlat és szórványos tapasztalás gyűjteményeit; miként idéz fel napfényre az ismeretlenség homályából, és ösztönöz kutatásokra, és bátorít önbizalmas nyilatkozványokra erőket, melyek a mint nemzetünk díszét képezik, ugy fajunk kulturális képességei iránt már is elismerést vivnak ki a tudományos világ előtt; és látva, mennyi tapintattal igazodnak társulatuk vezértagjai gyakorlati viszonyba hozni a tudományt az élettel; s (a minek kiválólag örvendek) mennyi gondot fordítanak hazánk természettudományi megismerésére s nemzeties irányban megismertetésére: rut halatlanság volt volna tőlem, mint magyartól, Önök nemes működése felől máskint, mint a legőszintűbb nagybecsüléssel nyilatkozni, midőn arra alkalmam nyílt.

E kötelesegszerű nagybecsülés adója elvessz azon országos elismerésben, melylyel Önök társulatának a nemzet adózik; s távol attól, hogy Önöktől köszönetet, vagy épen oly megtisztelő figyelmet érdemelni volna, mint a minőben engem részesíteni méltóztattak: én tartoznám Önöknek köszönettel már csak azért is, hogy véleményemet csak észrevételükre is méltatták; azt pedig már épen csak ingyen jóvoltuknak tudhatom be, hogy annak nemcsak némi becsét tulajdonították, de sőt azt még oly kitüntetéssel is vizionozták, mely előttem annál kedvesebb, minél gazdagabb forrást nyújt ismereteim gyarapítására s egyszeresind képpesebben társulatuk működését egész terjedelmében megismerni.

Midőn ezért társulatuk választmányának, s különösen Önöknek, tisztelt uraim! azon kijelentéssel mondanék hálás köszönetet, hogy becsesebb adomány alig érhető volna Hazából; méltóztassanak elnézéssel venni, hogy jóakarataukra támaszkodva köszönetemhez egy kérésű csatolok.

Én a hazafiai szempontból érdeklődés mellett a természettudományok iránt személyleg is kiváló előszeretettel viseltetem. Viszontagságos életem sok keserves csapásai folytán oly vizsgatás után epedve, mely nem függ az emberek ingadozásaitól, eszembe jutottak Cha-

teaubriand eme szavai: „heureux ceux qui aiment la Nature, ils la trouveront et ne trouveront qu' elle aux jours de l'adversité.” („Boldogok, a kik szeretik a Természetet; azok megtalálják azt — és csak azt találják meg a szerencsétlenség napjaiban.”) Megliserletem, ha van-e igazság e mondatban. És kerestem a természetet csodás nyilatkozványainak tanulmányozásában, a végtelenség világaitól a lábamat porszemig. Nagyon keveset tudok. De e kevéssel is többet találtam, mint a mennyit keresek. Csak vizsgatást kerestem, de lelki kincset is találtam, melynek becsével semmi sem mérközhetik. És a mióta ezt felleltem, életemet nem érzem többé oly örömtelen ridegnek, mint a minővé az emberek tevők.

Ekként a természetudományok kultura lelkem szükségévé vált. Szeretek tanulni. Ohajtanék társulatukkal tagsági viszonyba lépni.

Tisztelettel kérem Uraságtokat, hogy ha engem erre nem ítélnék méltatlannak, s e viszony politikai tekintetéből a társulatra nézve nincs okuk hátrásonnak tartani: méltóztassanak engem (100 frt tagsági díjjal) az örökítő tagok sorába felvétel végett a választmányának ajánlata tenni.

Különösen lekötelve érzendem magamat e szívességek által, s felvétel esetén a száz forintot azonnal meg fogom küldeni.

Hálás köszönetem megújítása mellett, van szerencsém uraságtokat kiváló tisztelettel üdvözölni s magamat jóindulatu emlékezetükbe ajánlani.

Kossuth Lajos.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA

MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

HETEDIK FEJEZET.

Áthelés a Jenisein.

Mig Strogoff azon tanakodott társaival: merjenek-e tovább haladni, a kétségkívül ellen-ség által megszállott város felé, vagy visszaforduljanak, s aztán mi tevők legyenek, — midőn egyszerre egy csapat lovasság kerítette körül a kibitkát. A nélkül, hogy ellenállásra csak gondolhatta volna is: foglyok voltak.

Strogoff értette nyelvöket s nem kételkedhet, hogy a tatárok egyik előcsapata ejtette foglyuk ismét. Ime, a mennyit egymásközti beszédeikből egyelőre, s utóbb, a mig kísérték, kivehetik.

A kokhandi és kunduzi tatárokból egy harmadik hadtest alakítottat, mely a Feofár khánétól és az Ogareff Ivánétól egészen külön ködött, és pedig ez utóbbinak tanácsára az Altái hegység alatt, a Bajkál tótól délre, forrásaihoz közel kelt át a Jenisein, s annak jobb partján haladva lefelé, fenyegette az irkutski egész tartományt, biztosította a másik két hadtestnek az átkelést a Jenisein, s azokkal egyesülten volt Irkutskot beveendő.

E szerint Irkutsk eleste már csak idő — és pedig valószínűleg nagyon rövid idő kérdése volt.

Elképzelhetjük, mit érzett Strogoff Mihály, ennek megtudása s elgondolása után. Valóban nem esodálhatnók, sem vádolhatnók, ha annyit küzdelem után ismét, s a sikerhez oly közel, foglyul esve: elesüggött s mindenről lemondott volna. Ellenkezőleg, csak azt mondta s ezerszer ismételte magában:

— Meg kell érkezem! Meg kell előznom!

Félóra múlva Nisni-Udinszka érkeztek, a hol azonban nem volt maradás, mert a város erőt. Itt lovakra ültették a foglyokat s erős őrzettel kísérve hurcolták tovább mind a hármat. Serko, a hű eb, messziről követte őket.

A tatárok csakhamar észrevették, hogy foglyaik egyike vak. A miveletlen ember ot-

romba ösztönével, csufot üzni a szerencsétlenségéből, jó éleznék találtak egy tökéletesen vak lovat keresni elő, arra ültetni a vak embert, kezébe adni a gyeplőt — hadd vigye vak a világtalant.

Legalább meglátják: a miben talán kételkedtek is, vajon igazán vak-e, vagy csak tettetési magát.

Már hatvan verstnyire voltak Nisni-Udinszkon tul, Fatan és Sibarlinszkoé között. Az ut köves, itt ott szakadékos, egyenetlen volt. Ostorral vágta rá a vak embertől ült vak lóra s vágatással kergette. A ló majd félre csapott, majd felbukott; visszavezették az utba, lábra állították ismét — s így hajszolták odébb. Strogoff látszólagos egykedvűséggel tűrte e bánalmakat is. Miklós nem tűrhette, hogy társával ily embertelenül bánják; segítségére akart menni, de visszatartóztatták s még meg is ültelték.

A kegyetlen tréfa, a tatárok nagy mulatáságra, tovább is tartott volna, ha egy súlyos eset végét nem vetette volna. Az ut egy pontján (szeptember 10-én volt) a vak ló, a sok hajszolástól nekivadulva, egy harmincz-negyven lábnyi mélységű ároknak rohant, mely az ut mellett húzódtott el. Miklós oda akart rohanni, hogy visszatartsa, de lefogták, nem eresztették. A ló, lovagjával együtt, a mélységbe ugrott . . . Nadia és Miklós elfődték szemeiket, — bizonyosnak hitték, hogy Strogoffnak vége van . . .

A tatárok, meg akarva győződni, mi történt — utána mentek. Azonban Strogoff, a kinek sikerült a nyeregéből kivetnie magát, alig sérült meg, mig lovának két lába törött. A szegény párat ott hagyták megdögleni, még a kegyelem-dőfést is sajnálva tőle; Strogoffot azonban tovább hurcolták. Most már nem adtak lovat alája, hanem egy lovastatárnak a nyergéhez kötötték, s ugy kellett, futva, lépést tartania a tatárral.

Leszállt az éj. A tatárok, pihenőre szállva, dorbézoltak, mulatoztak s nagybórra meg is részegedtek. Most egy tatár, a mit azelőtt esodálatosképen nem tettek, megsértette Nadiát, szemtelenül közeledett hozzá. Strogoff nem látta a sértést; de Pigasoff Miklós nem tűrhette el azt; oda rohant. Kirántotta a tatár övéből a pisztolyát s átlötte vele a szemtelent. A lövésre felugráltak a tatárok; szét akartak szagatni a szegény fut, de a tiszt parancsára csak megkötötték s egy lovon átvették.

A csapat, többnyire részegen, indult az éjben. Az a lovas is, a kinek nyergéhez Strogoff kötve volt, feltámbaskodott és kissé hevesen találta megsarkantozni lovát. Nagyot ugrott ez, s a kötél, melyet Strogoff már félig elválasztott volt, az ugrásra elszakadt. De a részeg tatár azt nem vette észre; s tova rohant.

Strogoff és Nadia magok találták magokat a setét éjben, az országuton. De ismét szabadok voltak, mint Pérmtől az Irtisen való átkelésig. Oh, de mint megváltozott azóta helyzete. Akkor gyors postán, váltott lovakkal utaztak; most gyalog, semmi nélkül — s pedig még négyszáz verstnyi ut volt előttük! s a mi legelőbb, Strogoff már csak a Nadia szemével látott.

Esti tíz óra volt. Körül setétég; a távolban a tatárok elhaló zaja. Ház, kunyhó sehol. Körül senki! egyetlen társukat, a szegény Miklóst, a tatárok elhurcolták. Mi lesz belőle?

— Merre vezesselek, Mihály? kérdé Nadia félénken.

— Irkutskba.

— Az országuton?

— Igen, Nadia.

Nadia megfogta társa kezét s megindultak egyenesen, a merre előttök a tatár tábor elment.

Másnap, szeptember 12-kén reggel, husz versttel előbbre Julunovszkoé kis városkánál pihentek meg. A város fel úgy égetve s kipusztítva. Az uton mindenütt halottak heverték, kik között Nadia, természetes borzadályát legyőzve, mindenütt kereste Pigasoff Miklóst; de hasztalan. Még addig, ugy látszik, megkímélték. De hogy kegyetlen véget szántak neki: arról nem kételkedhetek.

Éhségtől gyötörve, örülhettek, hogy a kipusztított város egyik feldult házában jókora mennyiségű szárított húst, és „szukari”-t találtak, — kiszáritott kenyeret, mely ily állapotban soká eláll s megtartja tápláló erejét. A mennyit elbírtak, ellátták vele magokat. Szomjúságtól nem félhettek oly vidéken, melyet a Bajkál tó s az Angara folyó száz meg száz apró mellékfolyója s patakocskája öntöz.

Azután ismét utra keltek. Nadia annyira ki volt merülve, hogy alig bírta vonszolni magát. Örült a jó lélek, hogy Strogoff nem láthatja kimerültségét, mert nem hagyta volna mennie.

— El vagy fáradva? kérdé ez.

— Nem én, mondá a jó leány.

— Ha nem bírod tovább, felveszlek az ölembé, s ugy viszlek.

— Jó, majd szólok.

Ez nap az Oka folyón kelle átmenniök. Sekély viz volt, hogy átgázolhattak rajta. Az idő jó volt; inkább hűs, esőre álló, de szerencsére nem esett mégis. Kézfogva haladtak keveset beszélve. Teherhordó állatot, lovat, tevé, szarvasmarhát, a mit befoghattak vagy a mire ráülhettek volna, nem találtak sehol. A tatárok vagy elpusztították, vagy elhajtottak minden lábas jószágot, a mit az előlük menekülő lakosság előre el nem vitt volt. Így gyalog kellett folytatni útjokat, mindenütt romok, pusztulás, hullák közepett. Itt egy kidőlt ló, ott egy összetört szekér, egy felgyújtott falu, leöldösött emberek. Nadia csak Miklóst kereste közöttök, de nem találta . . .

Egyébiránt a veszély nem elől — ama harmadik hadtestben, melytől most szabadultak, hanem hátak megett volt, a Feofárkhan és az Ogareff Iván hadtestében, mely minden percben utólrhette s felfoghatta őket. A harmadik hadtest, a Jenisein átkelve, bárkákat és kompokat hagyott hátra a főhadsergekhez, s ha ez megérkezett Krasznojarszka, minden órán a nyomukba lehet már. Strogoff, eddig is nem értve késélmökét, lázas nyugtalansággal sietett előre. A hol megpihentek, Nadiát egy-egy magasabb pontra küldötte fel, a honnan szét-és visszatekinthet: nem közelednek-e üldözőik? Még eddig semmi jel felőlök.

Egy nap Nadia így szólt Strogoffhoz:

— Mihály, valamit szeretnék kérdezni tőled; de ha nem látod jónak, ne felelj reá. Az sem fog rosszul esni nekem.

— Szólj, Nadia.

— Miután a czár levelét elvették tőled, miért sietsz mégis annyira Irkutskba?

Strogoff erősebben szorította meg a leány kezét, de nem felelt.

— Tudod-e ama levél tartalmát?

— Nem, Nadia; nem tudom.

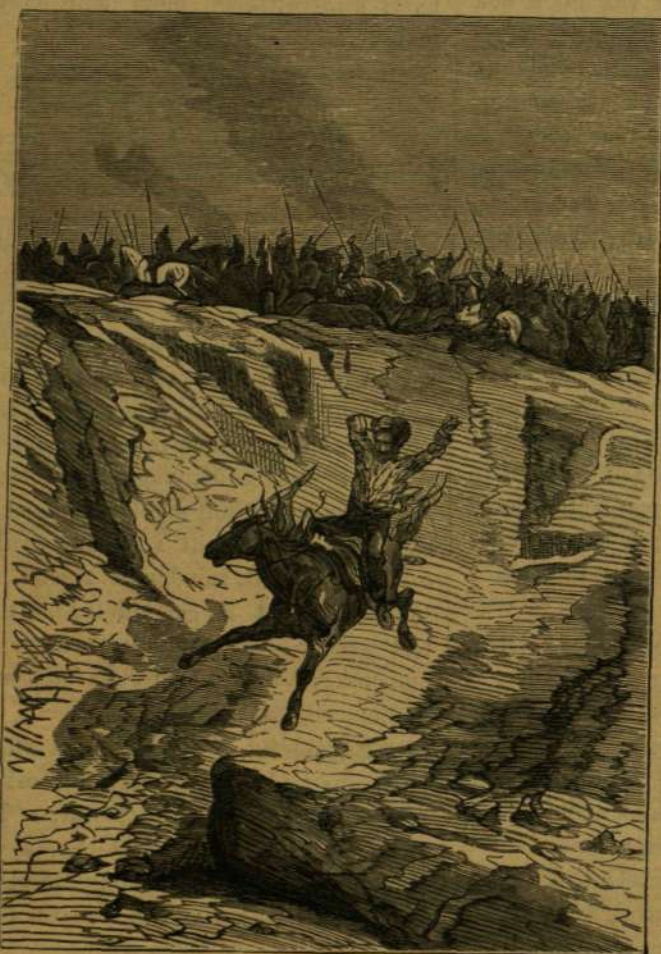
— Hát csak azért sietsz oda mégis, hogy engem atyám kezébe adhass?

— Nem Nadia, megcsálnálak, ha azt mondanám. Hiszen én ugy sem oltalmazhatlak, ugy sem vezethetlek. Én szorulok a te vezetésedre. Engem saját küldetésem kötelessége hajt most is. Előbb oda kell érnem, mint Ogareff; akármi történik. Többet nem mondhatok.

Nadia nem is kérdezte tovább. Harmadnap mulva, szeptember 15-dikén Kuitunskoéhoz értek, hetven verstyne Tulu-novszkoön tul. Nadia csak a legnagyobb testi és lelki erőfeszítéssel bírt már haladni. Lábai kisebesedtek, lélekzete alig volt. De azért csak ment. Ha Strogoff nem lett volna vak, s mehe-tett volna az ő segítése és vezetése nélkül: kérte volna, hagyja őt hátra az utban, menjen maga. De hova mehetett volna szegény vak ember, nála nélkül!

Néha Strogoff érezte, hogy Nadia majd összerogy. Ilyenkor karjaiba vette, s úgy ment vele. A leány lehajtá fejét az ő vállára s halkán suttogetta, hol kell jobbra, hol balra fordulnia. Strogoff ilyenkor még gyorsabban ment, nem lévén kénytelen Nadia miatt mérsékelni lépé-seit...

Szeptember 18-kán este Kimilteiszkoéhoz értek. Egy dombról valami világosabbacska csik látszott a setét láthatáron. Az volt a Dinka folyó. Nadia pihenést ajánlott, de Strogoff még

A ló, lovagjával együtt, a mélységbe ugrott.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

ezt a folyót szerette volna maga — és a tatár had közt tudni. Haladtak az éjben, melyet egy előttök távolban elhuzódó vihar villámai vilá-gítottak meg olykor-olykor.

Egyszerre kutya-ugatás hangzott a néma csöndben.

— Hallod? — kiáltottak egyszerre mind-ketten.

— Az ebvönítást emberi hang követte; kinos, kétségbeesett segélykiáltás...

— Ez a Miklós hangja! szólta Nadia. Sies-sünk, Mihály, siessünk!

S magával vonzolta társát. Mihály érezte, hogy letértek az utról. De barátjuk segítségére kelle menniük.

Néhány perc mulva, csak fél-verstyneire voltak a folyamtól, — mikor újra hallották az ebvönítást, jóval közelebből.

— Ugy van, ez a Serko hangja, szólta Mihály.

— Miklós! kiáltá Nadia. De nem jött felelet.

Csak mentek az eb hangja után, mely

kinosan nyöszörgött. Egyszerre egy elhaló, ki-nos vonaglász-szerű hangot hallottak:

— Mihály!

S a víz partja melletti nádasból véresen ugrott feljök egy eb. Serko volt. Miklósnak itt kell lenni közel. De nem találták. A kutya megint visszauagrott; egy nagy keselyű felé, mely felrebent, aztán ismét visszacsapott s megvágta az ebet.

Mi történik itt? Hol van Miklós?

Egyszerre Nadia elsikoltja magát.

A földön, vagy inkább a földből kinöve, egy emberi fej látszott.

A Pigasoff Miklós feje volt!

(Folyt. következik.)

Egyveleg.

/. Őriási kéziratgyűjtemény. A legnagyobb magán kéziratgyűjtemény jelenleg Becher Stowe Henriette-nek, a „Tamás bátya kunyhója“ s több más többé-kevésbé olvasott regény szerzőjének

A földből kinöve egy emberfej látszott.

ként őt akkor tájban s később is nevezték, — újabb hódításokra vágyakozván, szeméit a kelet felé irá-nyozta s Konstantinápolyt szerette volna elfoglalni, hogy a szultánok trónjára egy francia herceget ültessen. A kéziratban érdekes tudósítások vannak az akkori Törökország katonai, kereskedelmi és er-kelesei viszonyairól, hadserge, hajóhada és várai állapotáról, pénzügyi helyzetéről. A Törökország ellen indítandó hadjárat eshetőségére gondosan számba vannak véve a remélhető előnyök, s az ez alkalommal várható szövetségesek és ellenfelek. A hadjáratot diplomáciai működés nyitotta volna meg (épen mint most!) s ha egyszer az ut jól el lett volna egyengetve, a francia hadsereg szépen kitette volna a törökök szürét Európából. Azonban — mint eléggé láthatjuk — ez egész terv csak terv-nek maradt.

/. Különös pénzügyi barométer. Franciaor-szág pénzügyi légkörének állapotát a párizsi tőz-szépület lépcsőin eldobott szivarvégek minősége legbiztosabban ki szokta mutatni. Egy szivarvég-gyűjtő, ki az eldobott szivarvégeket a börzeépület körül össze szokta szedni, hogy azokból új szivaro-kat készítsen, a szivarvégekkel együtt gyűjtött ér-

A korona-kávéház előtt.

Fővárosi tárcza.

Boulevard, sugárút, korzó — a megifjodott s megszüpült főváros e díszes utvonalai — mind nem árthatnak a váci-uteza hagyományos előkelőségének.

Hiába! „On revient toujours à ses pre-miers amours“... Szermünk első tárgyához mindig visszatérünk.

Boulevard, sugárút, korzó: fiatal, viruló leányok a váci-utezéhoz képest, melyet — tovább szöve hasonlatunkat — nagyon jól állít-hatsz párhuzamba azon kissé koros, de megle-pőn jól konzervált hölgyek egyikével, kiknek korát az udvarias francia nyelv az „entre deux ages“ gyengéd kifejezéssel jellemzi.

„Két kor között“ álló hölgy a váci-uteza is... De ah, ki nem tudná, mily bűbajos csáb-erővel bírnak gyakran az éltük deléhez közel álló szép asszonyok!

Mintha nyomtalanul röplünk volna el fölöttük a többi arczra kitorúlhetlen heryo-glyphákat véső évek. Nem ifjú tüztől s duzzadó életerőtől ragyog még szemük? Nem az ifju-ság üde pirja vonja be arczukat? Nem művész-nök-e a kacérság mindazon igazó válfajaiban, melyek oly veszélyesek a férfiakra nézve?

Am, ki akarná udvariatlanul benczelgatni, hogy mennyi része van ez előnyösen konser-vált külsőben a női pipere-asztal százféle esodaszereinek? Kinek jutna eszébe megkérdeni az urnője titkaiba beavatott szobacizustól, hogy minő szépítő szerekkel kendőzi, csinostija és fiatalítja magát a bájos asszony?... Igen, igen: régi, jó váciutezánk! Te nem akarsz öregedni s lemondani a „budapesti utczák királynőjének“ czíméről, bármily veszé-lyes versenytársaid támadtak is az utóbbi években. Sugárút kisasszonyok junói termete, vagy Korzó urhölgynek bűbajos fiatal arca nem homályosíthatják el a te kacér lényednek varázsát, melyet annyira tudsz élesíteni a pipere művészetében való jártasságod által.

Az évtizedek elröppennek fölötted, de nem tud-nak megöregíteni. Olyan vagy, mint Ninon de l'Enclos, e csodás francia hölgy, kiért rajong-tak az imádók, midőn furtjeit fehérre festé már az aggság esetjeje.

Te szépitéd, kendőzöd, fiatalítod magadat — egy-egy új ház vagy fényes kirakat szépítő szerével. S lám! Mig fiatal versenytársaidhoz alig gyül egy maroknyi imádó — mert hisz ki lát most, zuzmarás, hóvizes novemberi napok idején sétáló közönséget akár a korzón, akár a sugárúton: — addig téged, kétszer napjában — délben és este — körülrajong a hű és állhatatos udvarlók egész serege...

Körülbelül ezeket gondold, hogy meg-állva a korona-kávéház előtt, gyönyörködöl a váci-uteza által nyújtott kaleidoskop-szerű lát-ványban.

A mi Párisra nézve Tortoni hírneves kavé-háza az „olasz boulevardon“, vagy Bécsre nézve a Daum-kávéház: az Budapestre nézve a „Korona“. Központja a leglátogatottabb és legfashionable-abb uteza forgalmának, s legal-kalmasabb „észlede“ — mea culpa, domine Szarvas Gábor! — a járdatáposók, semmitte-vők, nagyvárosi ögylégek, kalandkeresők, idege-nek és tárczairók számára.

Elj másfél órában világgyűlölő remete gya-mánt s kerülj társaságot, klubot, színházat, táncvigalmakat és hangverseny-termet — de légy délben s este a korona-kávéház előtt: s ismerni fogod Budapest minden híresebb férfját s hölgyét. Mert valahogyan az egész emberi test véranagyának a szíven át kell lüktetnie sza-kadatlan körforgásban: azonképen fordul meg lakosságunk zöme a váci-utezában...

Esti homály követi gyorsan a rövid novem-beri délután világát. Felőles lépésekkel: iet lámpástól lámpásig hosszú póznájával a vilá-gosság legfáradhatlanabb bajnoka: a lámpa-gyűjtő.

Csodálom, hogy tücsököt-bogarát megéneklő fiatal rimfaragóink közül senki sem vette még lantjának hurjaira. Pedig miely alkalmas tárgy volna foglalkozása egy lelkes zöngeműre! A költői ihlet elnevezhetné második sz. Gergely lovagnak, kinek naponként meg kell küzdenie a sötétség sokfejű hydrájával. De a hol az ő dár-dája, bocsnát: gyűjtő póznája csillámok: ott a világszáműlő diadalát a sötétség fölött...

S hogy esipős szétlő zaklatva, lidérczéként kezd táncolni az utezai lámpás lobogó légszesz-lángja: ragyogó világszáműlő ömlik el a kirakatok ezerféle tárgyain is. Itt tejszínű üveggömbök-ben, amott több karu kandelaberekben gyul lángra az illó gáz. Jó fulusiak azt hihetnék, hogy ma ünnepélyes kivilágítás napja van.

Kerti lámpa fénye nem vonja gyorsabban magához meleg nyári éjjelemben a lepkek s szu-nyogok csapatát, mint a minő sebesen telik meg közönséggel a váci-uteza a gázlángok föl-csillámlásának pillanata óta.

Alkonyattól színházi előadás kezdetéig itt adnak találtat egymasnak az „irányadó“ dívat-kereskedéseket látogató delnök, az esti lapok sürgönye fölött politizáló képviselők, az adósa-ikat kereső hitelezők, a kirakatok csesebecsésit naivul megbámuló fulusiak, a „jó partie“-t vadászó „firtlik“, a „par excellence“ járdakop-tatók, az „ellenállhatlanságuk“ tudatában önelé-gülten mosolygó hadnagyoskák, az ismerőseket s szórakozást kereső agglegények, a kaland-szomjas Don Juanok — s a felvilág rizsporos, suhogó uszályu s ledér pillantásu utszéli Ven-usai.

Lassan hajat egy-egy czimeres hintó köcsög-kalapu, csupaszra beretvált kocsiha az ögylég tömegén keresztül. Orrhegyig drága czoboly-bundába burkolt ag nő pillant ki kicsinylő mosolyal az apostolok lován járó-kelő közönségre. Abból a dolyfős fajtól való, mely az embert csak a bárótól kezdi számba venni.

A „Kis menyecske“ valamely dallamát dü-dölva, foglal helyet a korona-kávéház bejárata előtt egy magyar „petit crevé“. Mert a szakál-s bajusztalan fiataltság ez elcsenévészedet, érzéki gyönyörök kora s mértékeltlen hajhásza-ata által enervált fajának — sajnos — Budapesten is akad már elég képviselője.

Tanulmányalak. Méltó Jankó torzképraj-zoló önjanak megörökítésére.

Szétterjesztve gyufavékonyásu lábszárait: egyik kezével plajbásznyi sétatáncikáját him-bálgatja, míg a másikkal — egy-egy fiatal csinos hölgy közeledtére — kaczerán sodorintgat végig orra alatt a — semmiségen.

Megviselt, noha még eléggé új köcsög-kalapja, feje bűbjára van tolvaj, akár holmi „szép Dovidl“-é. Üstöké lelog homloka közepére. „Ab uno disce omnes!“ Szakasztott így viseli kalap-ját mindegyik.

Hogy miért: határozottan meg nem mond-hatom. Valószínűleg a „non chalance“-nak, s a kaczerkódó könnyelműségnek akar kifejezője lenni a hátratólt kalap s az előregyűrt üstök. Élethíven másolták le a párizsi „petit crevé“-t. Még maig is emlékszem, hogy szakasztott ilyen alakokat láttam a párizsi Mabilie-kertben. Esze-veszetten táncolták a kancát a ledér szép-ségekkel — pénzért. Igen, pénzért, mert körül-belül egy, vagy másfél évtized óta csupán fizetett táncosok forgatják meg a Mabilie „fél-világi“ hölgyeit...

Kalajjuknak s üstöküknek állásán kívül azonban meg egyéb sajátágokról is fölismered inafogyott magyarkánkat. Ruházatuk rendsze-rint szines ing, rövid kabát vagy zubbony — a teli felöltő rendszerint egész éven át záloghá-zban van — s fölül szűk, alul bő bugyogó. Így feszítenek, az elmaradhatlan virágok a gomb-lyukban, a váci-uteza aszfaltján, olykor ugyan-csak vaczogva és dideregve.

Feszesen, mintha minden tagja fel volna pöczkölve, páváskodik egy szürkehajú agg legény a járdán. Még mindig ellenállhatlannak tartja magát. Pedig már jó ideje, hogy fodrásza feke-tére festi erősen deressedő bajszát...

Oh, azok a férfiak!... Mennyi aprólékos hiuság bántja közülök azokat, kik itt minden áldott este megjelennek, hogy hódítsanak deli természetű, fodrozott hajukkal s gyakran kifiz-etetlen öltözékükkel. Egyik-másik közülök minden tíz perczen bemeget a kávéházba, hogy megbámulja magát a tükörben, majd nyakken-dőjen, majd kabátján rántva eget.

Híuzs-zemeit a föl-alá hómplógó ember-árra szegezve, adósára leselkedik a gyűrött kalapú, viselt kabátú uszorás. Nagy ritkán szív egy csipetnyi füstöt borzas levelű szivarvégéből, melyet talán a kávéház valamelyik asztaláról szedett föl. Olykor-olykor gyorsan odakap csonot, száraz kezével oldalzsebéhez, melyben könnyelmű fiatal emberek, örökké pénzre szo-

ruló Marsfiak s fülig eladódott gavallérok — váltóit őrzik.

Mélyen fátyolozott, szerény modoru hölgy alig észrevehetőn int egy falnak támaszkodó hordárnak, ki a szomszéd kapualj alá követi a delnököt.

Megbízás az első szerelmes levél kézbesi-tésére? Stratagéma a férj esti sétáinak ellen-őrzésére?...

Ki tudná megmondani. Asmodira, a ház-tetőket leemelő s az emberek szívét látó sánta ördögre volna szükséged, hogy nyomára jöjj a váci-uteza esti életének pikáns tükraire...

Gyorsan mulik az est. Hogy a városház tornyán hetet üt az óra, egyik kirakatban a másik után oltják el a sugárzó légszesz-lángokat. Félóra mulva zárvak a boltok s a sétalók ezer-feljű tömegéből alig marad hirmondó.

Hideg van... Haza, a kemence pattogó tüzéhez s a thea-úst kéken lobogó szesz-láng-jához!

Borosváryi Nándor.

A nyomor csillagászata.

Megszerettem a falu — s még jobban az alföldi róna csendjét. Hogy is ne!? Ha meg-kapott egy-egy eszme, mely következetes gon-dolkozást kívánt és megérdemelt, rögtön meg-találtam a teljes csendét, a tökéletes magányt; bennök az alkalmat, a gondolatok összpontosí-tására, a csapongó képzelet megfékezésére. Száz evező-lökéssel kis sajkám a nádas oly titkos fülkéjébe vitt, a hol csak egy-egy merészebb, pártjától elszakadt, félrejáró, piczi Sylvia zavar-hatta meg az abszolút csendét; csak ez s a szele-ken meg-megingó és rezzenő nádszál, a melybe a mélységben portyázgató csuka ütődött — csa k ezek emlékeztettek az életre. Néha ezek is elmaradtak, s ilyenkor rendesen utolért az est, az a páratlan alföldi alkonyat, melynek esoda-szép színözönével, színváltozatával sohasem tudtam eléggé betelni. E szinpompa a nádas sima tükrén különösen megkapó. A leszálló nap mind inkább tűzesedik, nőttön nő; a vakító sárga és tűz-színtől a lehelletszerű ibolya-színig terjedő színvarázsával szegélyezi, átjárja a felhő-zetet, s mind ez visszatükröződik a sima tóban.

Középen egy vakító, rezgő közeledő: a nap elnyújtott képe; a szélek felé elmosódó színjáték, mint akár egy elhaló szivárvány. A nappal épen szemközt, épen keleten támad a „föld árnyéka“, az alkony előhírnöke. Teljesen tiszta időben ez az ivalaku „árnyék“ leirhatatlanul szép látvány, szín szerint olyan finom mint a sejtelem, olyan ibolyakékes, hogy folyton csábítja a szemet, határát az égboltozat felé csak sejtjük, mert hát mégis ívet mutat. A mi tárgy feléje esik, az elébb kék, utóbb mind sötétebb, végre fekete színt ölt, a körrajok elmosódnak; holott a nap után támadt halvány fény felé, minden körraj teljes éllel tűnik szemünkbe. A viztükre is vál-toztatja színét, a földárnyék fölül zöldesfeketébe borul, míg az ellenkező irányban magára ölti azt a villogást, mely a költő szava szerint „ezüst szalag, ezüst tükröz“.

A sötétjébe azután be-béneznak a csillagok, s úgy, a mint a szellő egyet lebben, a csillag képe megrezzen, akár egy piczi óra kettyegője.

Fölségesen szép biz' az Alföld! De már egy hosszú télnyre vagyok tőle; — búsulhatok hat hónapon át, akár Milton paradicsoma után. De csak hat hónapig, mert az első fecske ismét meghozza egész földi boldogságomat.

Igy aztán haragos szemmel nézem én Bu-dapestet, — az ország „szívét“; főleg pesti részét zsvajvával, nyüzszével, lökösdő pró-zájával. Isten veled alföldi mennország ibolya-kéje! Látok én itt mesterséges ibolyát, s ha megállok, hogy megnézzem, oldalba lők a tova-rohanó hetköznapiság, megkapom a kék foltot, vele Budapest ibolyakéjét.

Ki is futkostam a Duna partjára, hol a Gel-lérthegy sziklafala legalább reminiscenciákat költöget fel bennem, mert emlékeztet a csiki havasok eget ostromló szirtfalaira, a hol még magánosabban jártam, mint a róna nádasában.

Es este, a pesti oldalról tekintve, még szép is ez a budai oldal. Bársonyfeketére tud besöté-tetni. Azután lassanként esilogni kezd a sok kivilágított ablak, a gázláng, a kikötőhelyek szí-nes jelzőfénye.

A Gellérthegy viskórain a fénypontok

csak olyan apró csillagcsókák; alant nagyobbak világitanak; sőt a királyi vár fokán néha tüzpont is látszik.

Nos, ha az ember nagyneha feléje járt a csillagos ég mappájának, képzelő tehetségét pedig nem ölte még belé az élet nyomorába, hát észreveszi, hogy a budai oldal hol pisgoló, hol világitó, hol fénylő vagy épen vakító esti világitása egy kis földi csillagzatnak is megjárja.

A sok ablakfény kisebb-nagyobb, épen mint a sok rangu égi csillag; a hegyoldalba felkapaszkodó viskók, házak, utcák fénypontjai azután megalkotják a csillagképeket.

A lánchíd táján kibetízhetünk egy gönczölszekeret, kerestől rudastól; sőt ha a vár-fok egy ablaka világit, ez úgy áll a gönczöl hátulós keréknek, mint az égboltozat polárisa. Ugy szombat-vasárnap estén, a Gellért oldalán, még a fiastyukot is üdvözölhetünk, csak ne lenne oly nyomorult története! — Majd elmondom.

Kikapjuk így az Andromédát, Perseust, az ikreket, Herkulest, a kigyót, Cassiopeát — akármit.

De még csillagfogyatkozást is észlelhetünk, mert a sok kék házikó ablaka, hol besötétedik, hol ismét fénylik,

Hát ha ez nem csak így, hanem — egy magányt sovárgó embernek — még amúgy is földi mennyország? gondoltam magamban. No már gondolni s tenni, az nálam hamar dolog — néha gonoszul az. Itt felejtettem a pesti oldalt, átmentem a budaira s befeszültem Kertbeny bécsi tőzomszédiségába; — megalkottuk kettes-kettes az emeritussal, kopáló irodalom első menházának csiréjét — én még csak úgy a magam pénzéért; ő már elismerés fejében, olyformán, hogy egy megfelelő hőmérséklet-csökkenés esetében, az az elégtétele lesz, hogy *szobában* fagyhat meg.

A budai oldal mennyországába való bevezetésnek, ez az emeritus története nem is rossz; sőt tanúságos, mert lám! Petőfi is így kezdte Debreczenben, illő, hogy fordítója is így végezze — itthon, a „Debreczen szálló“ táján, nagy Magyarország szemellettára.

De még másképen is körülnéztem én ebben a mennyországban. Nem bántott engem a stella poláris — inkább a fiastyuk, a csillagfogyatkozás, e mennyország szentjei és angyali chórusa.

Az első ebédet vagy tiszteletmagammal végeztem; kalauzom és védnököm Kertbeny volt. Igaz, csak kettes-kettes is viseltük a magunk háját — a szentek itt mind parókásak. És még az a Dnnán feuszottat lerchenfeldi jargon! — De nagyon illik a citadella tövébe! — Az a citadella! mely Jupiter trónusa; hiszen benne a sok villám, sőt még a jupiteri sasnak a bővített kiadása is, mely a földi sasról abban különbözik, hogy két fejt — veszhet.

A fogsokan, értetlenül, egy pár magyar lap, épen az értetlenséggel demonstrálva a két városfél szoros összefordítását; az asztalokon, kézben a német revolver-sajtó összes képviselőit, demonstrálva a kulturelem mivoltát. Ime, a szentek kara és apparátusa!

Az angyalok meg épen pártatlanok! Mi a betlehem-i jászoknak az üstökös volt, az a budai angyalok karának a „transparent“. Ott fénylik az a lebutajajta felett, ékes németességgel hirdetve a „Süngereket.“ Bevetődtem oda is, ugy szombatnapon, a mikor a munkásnak pénze s kedve van. A helyiség kimondhatatlan szagu gőze összevissza hangolta a „klavir“ hurjait, s így kinezta egy érdemesült női angyal, kiereszkolva az „Obsz't hergeszt“ fele nótákat. A tenyérnyi pódiumon azután járta a „Süngerei“, fel a kankán legfajtalannabb fokáig. E sikamlóságok, arcátlanosságok nyakatekert moráljikkal mindent sárba rántanak, a mi szentek és jó van az emberben, a mi tényezője a társadalom nemesülésének. A francia chansonette énekesnő legálja valódi finomság ahhoz az arcátlanosság-hoz képest, a mit ez a budai had terembe, utzába ordít hangulatlannal, megtapsolva, megfizetve. — „Ein Lied! Die Früule Josefin, mit ihrer Nähmaschine“ ezt is adta egy kissé tulkarcsu „Künstlerin“, oly modorban, a mely minden szemérmert arcul csapott

Felkerestem a fiastyuk csillagképét is, mely a ráczföld tájáról — mellette és felette — terjesztgeti sugarait, s távolról nézve oly szép a szemnek.

Voltam én már kikötő városokban, olyankor is, a mikor a hajók transatlanti utról tértek

haza. A legénységről lekerült a hajó körülhetetlen fegyelme, kikapta zsoldját, földet érzett a talpa alatt, s az „élvezet ajtaja“ az utczára nyílt. Tanuja voltam nem egy jelenetnek, melyre rá illett a „baromság“ jelzője. No, de ez mind hirtelenül jött, s elenyészett; és a végén is kiválóan izmos, meglelt férfiakon vett erőt a pillanat mámor.

De a fiastyuk szük sikátoraiban, kapaszkodóin a hadsereg víztései mellett 12—14 éves gyermekök szerepelnek!

A kereskedés „gyakornoka“, az iparos „tanoncz“, ki fél év mulva „segéd“ lesz, csapat-számra lép el e fészket, *élvezi* vasárnapi „Ausgang“-ját.

A mi itt a budai fiastyuk táján — nem a kunyhók belsejében, hanem nyilvánosan az utcán — történik, azt leírni nem lehet; csak az hiszi el, a ki leküzdötte az undort, s át mert haladni ezen a posványon.

És itt járunk utazahosszat, sőt szerte az országban, sajnáljuk azokat a boldogtalan teremteket, kiknek nyakán azok az irtóztató forradások terjedeznek, jelül a csapatnak, mely tizediziglen sujt, melyet nem a sors, hanem a bennünk lakozó állatóság mért reánk! — A hadsereg változtatja állomásait, a „gyakornok“, „tanonczok“ segédökké lesznek, világgá mennek, velők megyen, terjed minden. Van szavunk azok ellen a „specialisták“ ellen, kiknek hirdetései, aranybetűs czimtablák a szemérmességet sértik, kik 10—15 ezer forintot bírnak fizetni a hirdetésért, s e nagy összeggel demonstrálják az „üzlet“ állapotát; de mintha elveszett volna érzékünk aziránt, hogy — más nagy városok példáján okulva — legalább szabályozzuk a bajok forrását.

Ez pedig nem csak a budai fiastyukra, hanem az ország összes „rozmarin“ és „rózsza“ utczáira tartozik.

Abból a csillagos égből, hol ablakom gyertyafénye spicát lett a propellerállomás holdja mellett, visszarágcom még a pesti oldalra is.

Herman Ottó.

Valami az európai bábelről.

Karcolat.

A nagyhatalmasságok tehát legujabb megállapodások szerint európai konferenciára gyűlnek össze.

Mi az a konferencia? Hja, annak nem oly könnyű korrekt definícióját adni, mint a milyennek első pillanatra látszik. Annyi bizonyos, hogy Lawrence, Wheaton, Bluntschli stb. másképpen jeles és tudományos uraknak e fogalomról adott meghatározását fenekestől halomra döntötte a legujabb tapasztalat.

Legalkalmasabbnak s mindenesetre leghibebbnak látszik a konferenciának illetően meghatározása:

A konferencia nem más, mint azon erőnek erejével, de közülakarattal kikeresett alkalomság, melyen az egymással békés egyetértésben élő hatalmak összegyülekeznek, hogy — összevesszenek.

Tiszába levén ekkép magával a fogalommal, nem szükség hozzá valami rendkívüli profétai ihlet, hogy az ember meghatározassa, kinek lesz hát ebből a konferenciából haszna?

Igazság szerint a konferencia czélja az, hogy abból haszna ne legyen — senkinek; most mihelyt van: azonnal nem volt a konferencia sikeres.

Különböen is az Anglia által betervezett javaslat szerint a nagyhatalmak mindegyikének ki kell jelenteni előre, hogy a konferenciától nem vár területi nagyobbodást.

A mely hatalom tehát komolyan veszi adott szavát: előre lemond a terjeszkedésről, habár az által a hires reichsrath-i képviselő pater Greuter szerint Magyarország királya határozottan esküszögövé válik, mert a koronázáskor megesküdött, hogy minden törekvése oda irányul, hogy vissza-csatolja Magyarországához mindazon tartományokat, melyek valaha Szent-István birodalmához tartoztak, s melyek a királyi czimben név szerint is felsoroltatnak. Ennélfogva ő felségének minden áron azon kellene lenni, hogy most ragadja

meg az alkalmat érvényesíteni jogát — Jeruzsálemhez.

No de hát ezt nem engedik a nagyhatalmak és a józan ész.

Ha tehát a nagyhatalmakra nem „néz ki“ a konferenciából nyereség: talán a hadakozó felek valamelyike lesz a nyertes?

Peldánakokéért Törökország, mert hiszen ő a győztes.

Igy kellene lenni, ha még mindig a „vae victis!“ lenne az irányadó, s el nem határozták volna, hogy most az egyszer „vae victoribus!“ Törökország nem nyer semmit, csak azt, hogy tíz esztendő mulva megint bő alkalmat nyilhatik megpróbálni vitéségét a szerbeken.

Tehát Szerbia nyer talán és a felkölő tartományok?

Nem, mert azt is kimondották a nagyhatalmak, hogy Törökország területi épsege érintetlen marad s így Szerbia kénytelen lesz meggyőződni, hogy Bosznia stb. stb. most az egyszer hiába fáj a foga. A mit mostani akaródzásával elért, nem egyéb, mint hogy népességének virágából elesett vagy tízezer ember, hajlék nélkül maradt 15,000 család, leégett valami négyszáz falu, s az ország egy jó évtizedre pénzügyileg és erkölcsileg tönkrement.

Ezt nem fogja neki kárpótolni a konferencia.

Hanem egyet mégis nyerhetnek, Szerbia is, a többi szláv tartományok is: autonomiát. Hát ez az autonomia micsoda?

Ez megint egy igen nehezen definiálható államjogi fogalom.

Szerintünk kés, melylyel a felnőtt koru józan ember a gyerekeinek kenyeret vág, s melylyel a gyermek — a torkát metszi el. Ezt fogják megnyerni a szláv gyerekek — Krisztkindilibe.

Akkor aztán a török porta szépen hüvelybe dughatja a kardját, melylyel eddig a rakoncátlan gyerekseregét héhébéba megkardlapozgatta. Megrendszabályozzák majd a gyermekek azontul egymást magok is.

Ad vocem kird!

A magyar egyetemi ifjuság diszkardot visz Abdul Kerimnek. Bárd Baldáci oda ajándékozta e czélra az ifjuságnak azt a kardot, melyről azt tartják, hogy valaha az utolsó budai pasáé, az Abdurahmané volt, s mely egy lap szerint megér 17,000 frtot. Erre kijelenti egy lap, hogy nem volt az a kard az Abdi pasáé, se 17,000 frtot nem ér. A szakértők kijelentik, hogy nem tudják kié volt, azt se mennyit érhet (azt majd csak Abdul Kerim fogja megmutatni), hanem mindenesetre szép damaszki acél, vörös elefántcsont markolatú. Ezt viszi-e el a magyar ifjak deputációja, mást viszi-e el? még nem tudni.

Erre a kardra vonatkozólag sikerült vicszret csinált az „Üstökös“. Szerinte a német egyetemi ifjakat se engedte nyugodni a lelkiismeret, ők is dokumentálni akarják a sympathiájukat, visznek Csernajeftnek egy — diszvelocipédet.

Csernajeft Budapestten keresztül veszi útját vissza Oroszországba.

No ez különös! Eddig az orosz tábornokok mind azt bizonyították, hogy Budapest keresztül Konstantinápolyba visz az ut. S most kiderül, hogy Szentpétervárra.

Junius Brutus.

Irodalom és művészet.

„Greguss Gyula összegyűjtött értekezései“ czim alatt jelent meg az a gyűjteményes kötet, melyet a természettudományi társulat a vállalatában megjelenő művek aláírói számára kedvezmény gyanánt, ráadásul szánt, s mely a héten jelent meg igen szép kiállításban a szerző fényképevel. A gyűjteményt Greguss Ágostnak az elhunyt tudós felett tartott emlékbeszéde nyitja meg, s a 23 ivre terjedő kötetben ugyanennyi értekezés van, melyeknek jellemzésére Szily Kálmán szépen mondja az előszóban, hogy e kötet méltán sorakozik a természettudományi társulat vállalatában megjelent kitünő külföldi munkák mellé. „Szerzője — ugymond — költő és

természetudós volt egy személyben: ő tudta egyenesíteni, mint nálunk kivüle senki más, a tudomány szabotosságát a stíl művészetével.“ A kötet tartalma eddigelé nem volt összegegyítve; pedig tartalma egyaránt érdekes és vonzó a természettudományok kedvelőire és művelőire. Első czikke „A kandalló mellett“ czim alatt a meleg nagy hatalmát s jelentőségét ismerteti, melyet „Az időjárásról“, „A tatarokosság elvéről a természetben“, „A Geologiai kertről“ stb. stb. szölök követnek. A kötet második részében „Természeti képek“ czim alatt közölt tiz értekezés teszi a gyűjteménynek legkiválóbb részét, melyet azonban egészen is örömmel ajánlunk az olvasó közönség figyelmébe, mert e kötet, kivételesen, könyváruai uton külön is megrendelhető s ára 3 ft.

„Jókai nagyobb regényeiből“ olesó német kiadást rendez Janke Otto Berlinben. A drágább kiadások már elkelték. Janke e végből Budapestre jött, hogy a szerzővel személyesen értekezzen. A most tervezett népszerű kiadás egy kötetben négy kötetet fog tartalmazni és ily kötet ára két márk vagy egy ezüst forint lesz. A „Szegény gazdagok“ ily alakban már el is hagyta a sajtót, melynek külső borítékán a szerző arcképe is ott van. Ugyancsak Janke szerzte meg a berlini „Romanzeitung“ számára az „Életképek“-ben most folyó „Szép Mikhál“-t és „Egy az Isten“ czimú regényeket, ugy a drágább, mint az olesó kiadás számára.

Az „Athenaeum“ kiadásában a következő új művek jelentek meg: „A föld utolsó napjai“, a jelen politikai viszonyainak szellemes gunyrajza, írta dr. Eusebius Magnus, francziából fordította G. A., ára 60 kr; „A pénztárnok házassága“, elbeszélés, írta Claire de Chandeneux, fordította V. I., ára 70 kr; „Paragreenek a párisi világtárlaton“, humoros elbeszélés, írta Ruffiny János angolból fordította Mudrony Pál, ára 1 frt; „Igazságügyi rendeletek tára“ (az 1875-ik évi igazságügyi rendeletek) első kötet, ára 50 kr; „Döntvények gyűjteménye“ (a magyar kir. kuria semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályainak az 1876-ik évben hozott elvi jelentőségű határozatai) szerkeszti többek közreműködésével dr. Fayer László, első kötet, ára 1 frt.

„Vasutisime“. E ezimen jelent meg *Lintner* Imrétől, *Lauffer* Ignácznál a magyar kir. közmunka és közlekedési miniszterium által kiadva, egy 112 lapra terjedő mű (ára 60 kr.), mely ugy látszik csak első része egy több füzetben megjelenő, a vasuti ismeretek terjesztésére szánt kötetnek. Szerző ez általa ugynevezett: általános részben, röviden a vasutak keletkezésének történetét, a vasutak jellegét egyes országokban, azok beosztását és építését általánosságban, a magyar vasutengedélyezési törvényt, az alsó és felső építmények mivoltát és kellekeit, az üzleti berendezést, az állomások s személy- és teherszállító kocsikalkatrészeit, beosztásait; a vasutizeti rendtartást és igazgatást, a vasutak fejlődését, jelen kiterjedését, építési költségeit, üzleti eszközeit és eredményeit, illetőleg jóvedelmességét ismerteti. Mint a czimlopon jelenti, az egészet csak a vasuti tanfolyan hallgatói számára írta; ugy látjuk azonban, hogy az igen tanúságos mindazoknak, kik a vasuti ügyeknél közelebbről érdekelvők, s jó hasznát vehetik annak némely vasuti igazgatótanács-tagok is. A mű nyelve itt-ott nem ment ugyan némely germanismustól, különben előadásba elég eleven, s a vasuti viszonyokban általános áttekintést nyújt, s szerzőnek az illető szakmában járatoságáról, tájékozottságáról tanuszkodik.

A „Figyelő“ novemberi füzeté Abafi Lajos szerkesztése mellett következő tartalommal jelent meg: „Jászberényi Pál, Imre Sándortól“, „A Magyar Nyelvőr nyelvészeti törekvései.“ Ferenczy Józseftől; „Edeles János,“ Abafi Lajostól; „Gyulai Pál az egyetemen“, „Márton István három levele Kazinczy Ferenchez“, „Felméri Lajostól“, „Szalai László levele Ujvári Mihályhoz“, „Abafi Lajostól“, „Tompai Mihály két levele,“ Szimney Gerzontól sat. Előfizetési ára e folyóiratnak egy évre 8 frt. Egyes füzet ára 80 kr.

A magyar tud. akadémia „Almanach“ ja 1877-re megjelent. Csillagászati és rendez naptári része, melyet Kondor Gusztáv készített, oly terjedelmes és gondos, hogy ma már hazánkaira nézve

a külföldi, például Littrow-féle ilyenmü naptárak egészen fölöslegessé váltak. Az almanachban benne van: az akadémia ügyrendje, a tagok, bizottságok névsora, számos tag munkásságának kimutatása, stb. Mellékelve van hozzá az akadémia által kiadott összes könyvek jegyzéke, mely könyvek nagyobbára leszállított áron kaphatók az akadémia könyvtárából hivatalában. A 342 oldalra terjedő s díszesen kiállított almanach ára 1 frt.

A „Természettudományi Közöny“ novemberi füzeté következő tartalommal jelent meg: „Lehet-e segíteni a rozsló égő magyar dohánnyokon?“ Kosutány Tamástól; „Az agy életéről,“ Balogh Kálmántól; „Vérrokokok házasságának következményeiről,“ Lesznér Rezsőtől. Az apróbb közleményekben van Kossuth Lajos érdekes levele is, melyet a magyar természettudományi társulat elnökségéhez intézett, midőn neki a társulat újabb kiadványai megküldettek. A levelet mai számunkban mi is közöljük.

A „Földrajzi közlemények,“ a földrajzi társulat közönlönyének novemberi füzetében a következő önálló munkálatokat találjuk: „Jelentés a brüsseli kongressusról,“ id. gr. Zichy Edmuntól. „A belga király megnyitó beszéde.“ „Az amerikai tengerközi csatorna terveiről,“ Hunfalvy Jánostól. „A Darieni csatorna,“ Turr Istvántól. „Könyvészet“.

Előfizetési felhívás. Tetty Nándor és társa előfizetési felhívást küldt szét „Prém József költeményeire,“ mely 16—17 ivnyi kötet lesz, s tartalmát 30 darabból álló daleyklus, balladák, ódák, egy kis költői beszély, számos szerelmi dal, stb. képezik. A könyv máris sajtó alatt van s előfizetési ára 1 frt 50 kr, vászonba kötve 2 frt, a jövő hó közepéig megjelen s az előfizetések és utánvétli megrendelések a Tetty-féle könyvkereskedésbe küldendők.

Uj lap indult meg Török-Kanisán „Tiszavidéki Lapok“ czim alatt. A lap hetenkint egyszer jelenik meg társadalmi, szépirodalmi s közgazdasági tartalommal, szerkeszti Rosenstein Mór. Ára egy évre 6 frt.

Uj zeneművek. Táborcsky és Parsch kiadásában megjelent: „Szabad ég alatt.“ Rezgő polka ifj. Fahrbach Filóptól, ára 50 kr. Rózsavölgyi és társánál megjelent: „Magyar kar,“ vegyes hangokra szerző Zimay László; ára 1 frt.

A nemzeti színházban e hó 9-én különös vonzeréjűv tette Verdi „Requiem“-jének előadást Wilt Mária asszony közreműködése. A híres énekesnő a Nagyné-Benja Ida asszony énekrészét adta elő, s hogy erős hangjához megfelelő tenor is legyen, Pauli helyett Ellinger énekel. Wilt asszony az áhitatos szellemű műben is ép ugy hatott, mint előtte való este a hangversenyben, noha itt nem nyílt alkalma bemutatni esatogó koloratúráját. A száz tagu énekkar első sorában helyet foglalva, izléssel s nemes egyszerűséggel működött közre, hatalmas hangjával uralkodva az egész énekkar fölött.

A népszínháznak most ismét zajos estéi vannak. Egy látványosságot adnak majd minden este „A harczterőről“ czim alatt, s a nézőtér megtelik rendszeren. A darab szerzője Tinódy Lajos álnév alá rejtőzött, s elég sikerült alkalmi darabot írt. A rendezés is sok tarkasággal, szerb és török csoportokkal, többféle tánczszal tarkította a szöveget. A bohózat hősei voltaképen nem harczterői hősök, hanem vigjátéki alakok, egy féltékeny férj, s egy pár fiatal szerelmes, kiket a viszontagságok a harczterőre sodornak. A szerb-török háboruszkodás csak háttérül szolgál, s jól van összefüve a darab meséjével. Az előadások látogatottságára jelentékeny hatással volt, hogy a legelső előadás politikai tüntetéssel avatta föl a darabot. A negyedik felvonásban ugyan is, mikor a török csapatok először jelennek meg a színpadon, a közönség nagy tapsban és hosszan tartó éljenzésben tört ki. Most e zajos jelenet minden este megújul. A szereplők is jól viselik magukat, s derültség közt játszanak.

A zenekari hangversenyek, melyeket Erkel Ferencz hozott meg, mindig teljes érdekeltségel találkoznak a zenebarátok részéről. Az első é idén e hó 8-án tartották meg Erkel Sándor vezetése

alatt, a nemzeti színház zenekarával. A redout nagy terme egészen megtelt, s a közönség jeles előadásban élvezhette a válogatott zeneműveket. Webertől az „Euryanthe“ nyitánya kezdte meg a hangversenyt, oly opera bevezető része, mely gyöngye szövege miatt letűnt a színpadról, de a nyitány amál gyakoribb a hangverseny-termek kiváló darabjai közt. Érdekes volt Saint-Saen francia zeneszerző „Danse macabre“ zeneköltménye, melyet nálunk ezuttal játszottak először. Alapjául Cazalis egy költeménye szolgált, melyben az van, hogy a halál őjtélkor egy táncz-dallamot játszik hegedűjén, s a holtak tánczolnak rajta, míg a kaktus szava visszaszólítja őket a sirba. A phantaszta és bizarr zenemű, mely mesterileg van hangszerelve, nagy hatása volt. Következett aztán Wilt Mária asszonynak, a bécsi opera énekesnőjének fölépése. Mozartnak „Szöktetés a Seralból“ czimú operájából énekelte egy dallamot ritka erős és szép hangon, melyben megvan a kellem és könnyűség. Maga az énekesnő már tul van az élet tavaszán, s alakja is betölti a jó élet körvonalait, de csaknem páratlan hangja és koloratúrája által a legzajosabb tapsra ragadta a közönséget. A tapsok alig akartak véget érni, s a dallam utolsó versszakát ismételné kellett. A hangversenyt Schumann C-dur symphóniája zárta be, s méltó záradék volt ez érdekes estélyhez, melyen a nemzeti színház zenekarát sok előkelő város megírjehlhetta Budapesttől.

Az írók és művészek társasága e hó 6-án hangversenyt tartott a „Hungáriá“-ban a török sebesültek javára. Magát e czél azonban nem jelentették sem az utcai falragaszok, sem a hirlapi közlemények, s ekkör a kör rendes érdekelteim kívül nem sokan mentek el. A kör tagjai s ezek ismerősei elég számosan jelentek meg, de nagyobb jóvedelemről alig lehet szó. Először négy fiatal kisasszony játszta el zongorán Brahm „magyar tánczeit“ és a „Török indulót“ Rubinsteinől. Majd Erdődi Béla tartott felolvasást a magyar menekülteknek Törökországban történt fogadtatásáról, s felolvasása alkalmas volt, hogy a hála több ízben tapokban is nyilatkozzék. Ujak s érdekesek voltak előttünk a török dalok, melyeket szépen és török szöveggel énekel Odrý Lehel. Utána Bertha Sándor ült a zongorához s bemutatta egyik magyar szonátáját, melyben a régi jó magyar dallamok emelkedett szellemben és klasszikus formában művészi érzékkel vannak kidolgozva, s a közönség zűjösen megtapsolta. Nálainé asszony Mendelsohn „Zuleyká“-ját és Rubinstein egyik „Persa dalát“ csengő hangon adta elő, és szintén tetszett. Végül Vizvári játszotta el Ágainak „Börzianer“ czimú magán-jelenetét. Az estélyt társas vacsora követte, melyen sok pohárköszöntés mondott a török fegyverek győzelmére. Így Erdődi Béla török nyelven, a török fegyverek győzelméért üritett poharat; *Krivácsy* volt honvédezésre pedig a török és magyar nemzet egyetértését tiltette.

A műipari és műtörténeti kiállítás, mely az idei tavaszon Budapestten tartott, s melyet közönségünk oly lelkesülten folkarolt, nemcsak a vízkárosultak javára eredményezett jócska összeget, de kétségkívül volt mint izlést nemesítő intézménynek szellemi hatása is. De mint rövid ideig közszemlére kiállított tárlat, hatása még sem lehetett oly mélyre menő, miként honi viszonyaink érdekében kívánatos. Azért örömmel üdvözöltük a kiállítás körül kiválólag érdekesült *Bubics* Zsigmond apát eszméjét, hogy a kiállítás érdekében tárgyalt lényeképzésnek, hogy így nemcsak a kiállításnak mint ilyennek nyoma maradjon, de annak hatása is állandósíttassék. Ez ő fáradozásának köszönjük, hogy *Klász* György helybeli fényképező e nehéz és sok költséggel járó vállalatba fogott, melynek sikerűs eredménye gyanánt 146 gondosan készített fényképből álló gazdag gyűjtemény van most előttünk. A kiválasztás gondos és legtöbbször helyes uton jár. Megtaláljuk itt a bécsi eszázári muzeumokból kiállítva volt érdekes fegyvereket és képeket; az Eszterházyak frankói das kínoscs tára egész képsorozatra adott anyagot; vannak gazdag sorozatok régi csipkék és kelmek, arany, ezüst és drágakő-ékszerművekből, magyar és erdélyi zománčekokból, látunk fa-, elefántcsont és kőfa-

ragványokat, öntött és hajtott ércműveket és különös figyelem lón fordítva az egyházi kincsek gazdag gyűjteményére, melyek az egész kiállítás fénypontjai voltak, végre a kiállítva volt kódexeknek legszebb miniatűrképei is fölvetettek a sorozatba: úgy hogy csakugyan azt mondhatjuk, hogy alig van a régebbi művészetnek ága, mely a sorozatban képviselve ne volna. E körülmény miatt a gyűjtemény igen alkalmas arra, hogy rajztanodákban vagy a műtörténeti oktatásnál, továbbá muzeumoknál és oly műhelyekben, hol régi műipari cikkek utánzása megkíséreltetik, használtassék, a mint általában méltó arra is, hogy azok, kik a műkiállítást annak idején élvezettel nézték, megszerezzék.

Közintézetek, egyletek.

— **A magyar tud. akadémia** nov. 6-iki ülésén Balogh Kálmán mutatta be Mihálkovics Géza egyetemi tanár így című értekezését: „Az agy fejlődése magasabb gerincesek és emberi ébrenyekben tett vizsgálatok nyomán.” A terjedelmes értekezést Balogh nagyrészt kivonatolva ismertette, s kérte az akademiát, hogy vegye föl azt az „Évkönyvbe” is. A második értekezést Kondor Gusztáv mutatta be Hócsy Pál részéről, a „keletnyugati vonalban tett csillagászati észleletek”-ről. Majd E. Eötvös Loránd mutatta be dr. Frölich Izor értekezését az elhajlott fény polarizációjáról; végül Than Károly terjeszté be Schaeffer Viktor debreczeni gazdasági iskolai tanár értekezését, mely a hortobágyi keszürös víz vegyelemzésének eredményét ismerteti. A vizsgálat szerint a hortobágyi víz clorvegyületekben gazdag, s e tekintetben különösen lényegesen különbözik a budai vizektől. Legközelebb áll mégis az Erzsébet-forrás vizéhez. Gyógyereje máris bebizonyult.

— **A történelmi társulat** nov. 9-iki ülésének kezdetén a titkár több érdekes régi irományt mutatott be, melyek közül a legrégebbik Szegmond idejéből 1403-ból és 1412-ből valók; több levele van közöttük Beresényi Miklóstól és Rákóczy Györgytől stb. Azután Óváry Lipót értekezett „a nápolyi levéltárakról, illetőleg annak egyik igen gazdag osztályáról, a Farnese-levéltáról, mely 1860-ban az olasz király birtokába jutott, s azóta van megnyitva csak a tudományos vizsgálódásoknak. E levéltárban hazai történelmünkre nézve fontos okmányok vannak, különösen a Zápolya és Ferdinánd korára nézve, s Óváry most ezekről szövegelt. Ott vannak a bécsi és budai nuntiusok akkori jelentései a politikai viszonyokról, s ezekből Zápolya János nemes gondolkodása tűnik ki. Ezután Szilágyi Sándor olvasta föl Emich Gusztávnak a tavaszkor rendezett műtörténelmi kiállítás iránt és nyomtatott könyveiről írt értekezését, s végül azt az óhajtatást fejezte ki, vajna egy paleographiai kiállítás rendezetnének, melyen a nevezetesebb kódexeket mind bemutatnák. — Utána Gyárfás István két Tarnovszky-féle oklevelet ismertetett 1530-ból. „A Zrínyiek Csehországban” cím alatt pedig Wagner vitégi levéltárnak írt egy rövid közleményt, melyet gr. Szechenyi Antal küldött be, s mely Zrínyi Miklósnak Rosenberg Évával történt egybekelését vázolja. Valószínű, hogy Zrínyi a Rosenberg-családdal a közel fekvő abermani birtok által jutott ismerettségbe.

— **A philológiai társulat** nov. 8-iki ülésén dr. Barna Ignác, a klasszikai irodalom és nagyszorgalmu és avatott fordítója Aulus Persius Flaccus 5-ik satyrját mutatta be magyarul, s érdekesen szövegelt Persiusról, ki 28 éves korában hunyt el. Utána Pastiner Gyula „Phidias műhelye” cím alatt ismertette a régi görög szobrászatot, s annak tudományos eszközeit. Állította, hogy már Phidias korában a szobrászok foglalkoztak az emberi test helyes megismerésével, noha az első boncolás csak Ptolomeus idejében történt művészi czélekből. A szobrászok műtermében élő alakok után is dolgoztak, s több nőszemély látogatta. A mintázásra ösdiók óta az agyagot s vaszt használták a szobrászok; hogy mily eszközzel történt az anyag alakítása, arról nem lehet fölvilágosítást adni. A mintáról az alaknak az állandó szoborra átvitele a „pontozással” történt, mely bár nagy mértani ismereteket tételez is föl, a régiek előtt mégis ismeretes volt, a mint ezt több készülődésben ránk maradt

minta, melyen a pontozás nyomai meglátszanak, kétségtelenül mutatja. A régiek nagy gondot fordítottak a szobrászat elméletére is a több jeles szobrász (Polykleitos, Pamphylos, Euphranos, Apelles, Xenokrates) irt műveket a szobrászatról. — Az ülés végén Tetreuk Emil jelentette, hogy az egyetemi tanárok közreműködésével a philológiai közlöny nem sokára megindítható lesz.

— **A természetudományi estélyen** e hó 3-án Klein Gyula tanár nagy hallgatóság előtt ismertette a rovarelvő növényeket, melyekre Darwin hívta föl a tudományos világ figyelmét, s melyekről lapunk is szövelt Darwin könyvének ismertetésekor. Klein népszerű előadása már felolvasás után nyomtatásban is kapható volt a természetudományi társulat által rendezett „népszerű előadások gyűjteményében”. Ára 40 kr. A füzetet hat fametszetű ábra is illusztrálja.

— **Külföldi nyilatkozat muzeumunkról.** Selys de Longham, híres svájci természettudós, ki a nyár folyamán több napig dolgozott a nemzeti muzeum természetrajzi osztályában, legközelebb a belga természettudományi társulat kiadványában leírja az európai nevezetesebb városok gyűjteményeiben szerzett tapasztalatait, és hazai gyűjteményünket a müncheni, bécsi, stuttgarti, strassburgi, darmstadti e nemű gyűjtemények fölé helyezi. Különösen is kétszer megemlékszik Fridvalszky János tudósunknak szives előzettségéről, ugy ritka szakismeretéről.

— **Az országos honvédség-előző egylet** részéről segélyzett 1848—49-ki rokkant honvédek illetőleg honvéd-övezéket folyó év negyedik negyedére járó nyugilletményeinek fedezésére 17,900 frt 21 és fél kr. a m. kir. állampénztárnál folyóvá tétetett.

Mi ujság?

— **Toldy Ferencz** siremlékére a Kisfaludy-társaság gyűjtő bizottságának elnökéül, Degré Alajosnál az ideig ezerhuszonhét forint gyűlt össze. A bizottság elnöke közelébb felkéri mindazokat, kik e kegyeleles czéla gyűjtésén vagy még adakozni kívánnak, hogy az eredményt vagy adományt sziveskedjenek hozzája melébb beküldeni, mivel a hó végén a Kisfaludy-társaság ülésében jelentést száműközik tenni a gyűjtés eddigi eredményéről.

— **A törökök rokonszenve Magyarország iránt.** Konstantinápolyban e hó 14-én a szofták és számosan a lakosok közül éji zenével akarták megtisztelni az ott időző Klapka tábornokot, hogy így fejezzék ki a rokonszenvet a magyarok iránt. A rendőrség azonban betiltotta a tüntetést. A tisztelgést azonban zene nélkül is megtették e hó 8-án, mikor a török ifjúság, a szofták és az iskolák növendékei több ezren, nagy tömegben vonultak Klapka szállása elé, és ott, valamint a magyar nemzetet zajosan üdvözölték. Harminez előkelő férfuból álló küldöttség, melynek szónokája Hatti effendi volt, jelent meg Klapka előtt, s a török nemzet nevében fejezte ki köszönetét a magyarok rokonszenveért. Megemléjtük még itt, hogy ugyane napról keltezve Konstantinápolyból egy francia nyelven írt üdvözlőirat érkezett tudomására akademiánkhoz, s az volt aláírva: „az ozmanlik”. Tartalma kétségtelenül teszi, hogy az egyetemi ifjúsághoz van szánva, de a címet elhibázták. A levél így szól: „A fajrokonság és barátság, mely a két nemzet közt fennáll, nem engedte kétségbe vonnunk magyar barátaink testvéri érzelmét. Két nép szoros érdekeinek impozáns megerősítésére van szükség. Egyik legszentebb kötelességünknek tartjuk mindent elkövetni e cél elérésére. A barátság, melyet velünk a nemes magyar e világos pillanatban érezet, az ozmanlik előtt örök emlékeztető lesz. Egész nemzetünk siet megújítani élénk elismerését s arra kérjük igazgató urat, hozza tudomására a jóakaró nemes magyar nemzetnek ez őszinte hálanyilatkozatunkat. Éljenek a magyarok! Éljenek az ottománok hí barátai és szövetségesei!”

— **A koltovszvári egyetem ifjúsága** felhívást intézett az erdélyi hölgyekhez, s emlékeztetvén őket, hogy Törökország volt menedéke a magyar szabadságharc bujdosóinak, felszólítja: gyűjtsenek pénzt, tépést, és sebkötőket a török sebesültek javára, s küldjék azokat Kolozsvárra, Csakó József joghall-

gatóhoz az egyetemre, mint a gyűjtő bizottság elnökehez.

— **Szeged város** törvényhatósága közművelődési, humanus és egyéb hazafias czélokra ezuttal 1950 frtot szavazott meg, és pedig: 1000 frtot a helybeli színészet segélyezésére, 500 frtot a Dugonics-szoborra, 300 frtot Deák emlékszobrára és 150 frtot a Varga Ferencz által kiadandó „Szeged város története” című munka 25 példányára.

— **Érdekes kézirat** jutott a debreczeni főiskolai könyvtár birtokába legközelebb. Ez Kossuth Lajos egy meg nem jelent czikkének kézírata, melyet a „Közöly” számára 1848 aug. 8-án írt, de mely a lap beszüntetése miatt nem jelenhetett meg. A kézirat nyolcz hasábra terjed, s „Hadi tudósítások” címet viseli. Frits József debreczeni nyomdai művezető, ki akkor a kormány hivatalos lapjánál szedőként volt alkalmazva, őrizte e kéziratot mai napig, s juttatá díszesen bekötötve a főiskolai könyvtárba.

— **Az ó-gyallai csillagdnak** messzire elment a jó híre. Tulajdonosa: Konkoly Miklós közelébb Tsernikowból (mely Kiewtól délre fekszik), Evt Sándor vagyonszerzős birtokostól kapott levelet, melyben öt arra kéri, hogy küldje meg neki az ó-gyallai csillagda méreteit, tervrajzát s a műszerek leírását, mert e minta után akar ő is egy magán-csillagdat felállítani.

— **Egy művész hazánkfiát,** Storno Ferencz, ki itthon több régi templom helyreállításához sikerült terveket készített, a pápa is kitüntette a Szent-Sylvester renddel. Storno tervei szerint is felügyelete alatt restauráltak a pamonhalmi templomot is.

— **Ötven év múlva.** Varga Lajos, a debreczeni főiskola pénztárnoka e hó első napjára összehívta Debreczenbe mindazon egykori iskolatársait, kik 1826 nov. 1-én iratták be magukat a főiskola növendékei közé. Akkor 131-en voltak. Most ötven év után 29 él közülök, s ezekből megjelent 17. Ezeket Révész Bálint püspök üdvözölte a főiskolában, honnan a ref. templomba mentek isteni tiszteletre. Volt közös lakomájuk vidám pohárköszöntésekkel, sőt adakozásokat is gyűjtöttek egy megvakult pályatársuk: Kiss Ferencz nyug. margitai tanító részére, ki mélyen megható levélben fejezte ki sajnálkozását elmaradása felett.

— **Lukács Kristóf** szamos-ujvári esperes, ki nem rég hunyt el, egész vagyont a szamos-ujvári árvaházra és egyházi czélokra hagyományozta. Halála előtti napon minden értékes holmiját, iratait, lecsépreit, pénzt egybegyűjtette, s egy esomóba lecsépetve a templom kincstárába vitette, nehogy halála után illetékelen kezébe jussanak. Meghagyása szerint a legdurvább öltözetbe s egy festetlen deszka koporsóba tették porészzeit. A temetést a közrészvét annál fényesebbé tette, mert egy egész város közönsége vett abban részt. Földirtoka az árvaházé lett, s annak jövedelme évenként ez intézet alapjához fog csatoltatni.

— **Az állatkertben** az épületek tére ugy vannak berendezve, hogy az állatok a közönség által kényelmesen láthatók legyenek. Az oroszlanok etetése pénteket kivéve, mindig délután 4 órakor történik.

— **A nagyrözei köolaj-forrásról** egy lengyelországi szakértő azt a véleményt adta, hogy elsőrangú petroleum, mert tartalma nyolczvan százaléki, miga legjobb gácsországié is csak negyvenöt; de eredeti forrása messze lehet s csak véletlen földrepedések miatt fakadhatott föl Nagy-Rözein.

— **Éh-hagymáz** tört ki az egykori katonai vidéken. A nagy nyomorban sanyalódó bosnyák menekülteknek tulajdonítják e veszedelmes betegség kitörését. Ezek száma Horvátországban 75,000, Dalmáciában pedig 30,000 körül van. Az állam a felhórtéteknek naponkint 7 krt, a gyermekeknek 3 1/2 krt ad, de ez kevés a megélhetésre, munkát pedig hiába keresnek azon a vidéken.

— **A farkasok** mindenfelé nagy számmal jelentkeznék. Már is egészen a falvak alá huzódnak, s az erdőknél kereszttulvívó utakon nem ritkán találkoznak a veszélyes állatokkal; sőt nem régebben Beeskerek és Kikinda közt a vasúthoz közel láttak egy párt, a mint egy elhullott ló fölött lakmároztak. A debreczeni erdősegekből is gyakori kirándulásokat tesznek a város alá. Hét-nyolcz csatangol együtt.

Erdői nevű polgárnak a Bánkon levő kaszálójában 7 ordas e hó első napján két csoportra oszolva egyszerre két marhat támadtak meg és fölprédálták.

— **A Kárpát egyletnek** e napokban Késmárkon tartott választmányi ülése több érdekes tárgy körül forgott; nevezetesen jelentések történtek a hegysegek közt rendezett utakról s menházak építéséről. Az évkönyvet jövőre 1800 példányban nyomtatják. Új évig a Tátra térképe is el fog készülni. Az egyletnek most 21 alapító s 411 tagja van; vagyona pedig 3348 frt 12 kr., melyből 651 frt 43 krt használhat fel. A „kárpáti muzeum” létesítése végett bizottságot neveztek ki. Geric Radó pedig Bécsből értesítést küldött az egyletnek, hogy „Tátra album”-ot készült kiadni, színes könyvontató képekkel. Az egylet e vállalatot erkölcsileg támogatni fogja.

— **Általános népszámlálás** van ismét Franciaországban. Hétfőn, november 6-ikán vette kezdetét e nagy munkát s december 10-dikéig folytatni. Eredménye valószínűleg már a jövő év első napjaiban össze lesz állítva. Az utolsó népszámlálás Franciaországban 1872-ben volt. Párisnak akkor 1,851,792 lakosa volt.

— **Százket-éves nő:** Deutschné szül. Perigrund Leonora asszony halt meg kedden; 27. unokája és 18 szépukája maradt s egész haláláig megtartotta lelki épségét.

— **A világ ózsámja** jelenleg 52,000, melyek összesen több mint 2 1/2 milliárd franknyi tőkét képviselnek. A fentebb említett számban az észak-amerikai Egyesült-Államok 14,900, Angolország 12,000, Németország 6700, Franciaország 4900, Olaszország 2800, Ausztia 2400, Magyarország 600, Olaszország 1200, Keletindia 1300 s a többi országok összesen 6200 darab gőzmozdonyval szerepelnek.

— **A háború** csakugyan fegyverszünethez, a diplomáciai alkudozás pedig szélesedezhet jutott. Ez év utolsó napjáiig kellene tartani a fegyverszünetnek s azonnal szegre akasztani a fegyvereket, ha a szélesedésszon tartana. De nem nagy a bizalom a tartós jó időben, s a szél, mely éjszakról fújdogál, nyugtalanít. Az utóbbi napokban beállott nyugalom, meglehet, hogy csak addig nyugalom, míg a hatalmak megbizottjai utaztak és megérkeztek a szerb-török és montenegrói csatákra, hogy ott kiszabják a demarcationalis vonalat, melyen túl a fegyverszünet alatt egyik ellenfélnek sem lesz szabad átlépni. De megtörténhetik, hogy e hosszú metát is nyugodtan kipécézzék, s Oroszország nem fogja kívánni, hogy a törökök visszatakarodjanak Djuisiból és Alexináczból, miután magok jó szántából ott hagyták már Deligrádot és Kruseváczot.

— **Az állatkertben** az épületek tére ugy vannak berendezve, hogy az állatok a közönség által kényelmesen láthatók legyenek. Az oroszlanok etetése pénteket kivéve, mindig délután 4 órakor történik.

— **A nagyrözei köolaj-forrásról** egy lengyelországi szakértő azt a véleményt adta, hogy elsőrangú petroleum, mert tartalma nyolczvan százaléki, miga legjobb gácsországié is csak negyvenöt; de eredeti forrása messze lehet s csak véletlen földrepedések miatt fakadhatott föl Nagy-Rözein.

— **Éh-hagymáz** tört ki az egykori katonai vidéken. A nagy nyomorban sanyalódó bosnyák menekülteknek tulajdonítják e veszedelmes betegség kitörését. Ezek száma Horvátországban 75,000, Dalmáciában pedig 30,000 körül van. Az állam a felhórtéteknek naponkint 7 krt, a gyermekeknek 3 1/2 krt ad, de ez kevés a megélhetésre, munkát pedig hiába keresnek azon a vidéken.

— **A farkasok** mindenfelé nagy számmal jelentkeznék. Már is egészen a falvak alá huzódnak, s az erdőknél kereszttulvívó utakon nem ritkán találkoznak a veszélyes állatokkal; sőt nem régebben Beeskerek és Kikinda közt a vasúthoz közel láttak egy párt, a mint egy elhullott ló fölött lakmároztak. A debreczeni erdősegekből is gyakori kirándulásokat tesznek a város alá. Hét-nyolcz csatangol együtt.

Hónap és helnap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-orsz naptár	Izraeliták naptára	Nap	
				kéi nyug.	kéi nyug.
12 Vasár.	1 23 Asztrik püsp.	31 (23) Anastasius	25	6, p. ó p. é. p.	6. p.
13 Hétfő	Kosztika Szaniszló	1 November	26	7 24 26 2 52 2 42	2 42
14 Kedd	Szerapion	2 Acindin	27	7 44 24 4 7 5 57	4 7 57
15 Szerd.	Lipót hitv.	3 Acapsim	28	7 64 23 5 23 3 17	3 17
16 Csüt.	Edmund püspök	4 Joanik	29	7 74 22 6 38 3 39	3 39
17 Pént.	Cs. Gergely	5 Galakceion	30	7 84 21 7 53 4 1	4 1
18 Szom.	Eugen, Jofán	6 Pál püspök	31	7 10 20 9 4 35	4 35
				7 12 4 19 10 9 5 24	5 24

Hold változása. ☽ Első negyed 24-én 5 óra 43 perczkor reggel.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Esztorgom.** R. Gy. Ha valóban első dolgozatai közül való: szép reményekre jogosít. Képzete elég elevennek, színezése elég változatosnak látszik; a festői elemek gazdagok, de még nem olvadnak kellőképp össze, s nem bírnak az olvasóban is megfelelő hangulatot ébresztetni. Az alakítás tikkát nem bírja még, de idővel megjö az is. Csak kitartás! Később talán küldhet közölkötőt is.

— **D. P.** A fordítás, magyaroság és költőiség tekintetében nem új megalom. Maga az eredeti szép lehet és sok tekintetben jellemző, de az ellen is van kifogásunk, hogy igen hosszú. Ha jobban sikerült kisebb darabot kaphatnánk: azt inkább közölköztetnénk.

— **Anya és leány.** A harminczas évek közepe táján megírt volt, vagy tán most is helyet foglalhat valamely önképzőkori érdemkönyvben; de a nagyobb nyilvánosság fényét ma már nem állja ki.

— **A fényűzés.** Nagyon is durva az allegória, próza a leírás. Költői hatást nem tehet; pedig ha nem ez a cél: minek versbe foglalni valamit?

— **Nefeletje.** A jól pengő rímek épen oly hatást tesznek, mintha humoros vagy épen fresko-vers volna.

— **Csak földetek el.** Ha bírni a nyelvet és a formát: szép költeményt csinálhatott volna belőle. Így az eszme s érzés elvész a bágyadt kidolgozásban.

— **Balassa-Gyarmat.** A Hamerlingtől fordított kis dal, kevés igazítással, mehetne. Az eredeti, bár kispesti formában, elég jól kezdődik. De befejezése (a kettős loecsanánál) nemesak váratlan s indokolatlan, hanem majdnem érthetetlen is.

— **A gonosz végharca.** Hosszu litánia. Nem közölkötő.

— **Miskolcz.** P. S. Az érdekes cikket szivesen vettük. Ha lehet, a mellékletet is közöljük.

— **Temesvár.** B. P. Az a közlemény bizonyosan mint hirdetés jelent meg; a hirdetés rovatval pedig a szerkesztőség épen nem foglalkozik, s így a kéredezett egyén nevével sem szolgálhatunk.

— **Gyulajóvácsa.** F. L. Átadtuk a kiadó-hivatalnak, a mely rendbe hozza az ügyet, s a választ is az fogja küldeni.

Halálozások.

A gróf Andrássy-családot súlyos csapás érte. Öz. gr. Andrássy Károlyné, külügyminiszterünk anyja, ki a régi magyar matrónák egyik példánya volt, nov. 10-én 77 éves korában meghalt. Öz. gr. Andrássyné már hosszabb idő óta betegeskedett s állapota már e hét kezdetén aggasztó jelleget öltött. Gyermekei: gr. Andrássy Gyula, Aladár és Manó pár nappal ezelőtt sietve utaztak beteg anyjuk látogatására a szemlérmegyei Szőlőskőre.

Farkas Jozsef, Borsódmegye egyik derék fia, a Koburg-uradalmak borsói jogi tanácsosa, a megye közigazgatási bizottság tagja, elhunyt 54 éves korában, szélhűdés következtében, mely épen akkor érte, mikor falusi jóságára kocsizott. A boldogult özevgyet (a „Föv. Lapok” szerkesztőjének, Vadnay Károlynak nővérét) s hat gyermeket hagyott hátra.

A gr. Karácsonyi-családnak ismét halottja van. Gr. Karácsonyi Guidónak egyik leánya: Guidobaldina elhunyt e hó 7-én, élete tayszán, 19 éves korában. Holttestét e hó 10-én szentelték be Budán, s onnan Kameniczára, a családi sírboliba szállították.

Elhunytak még: Schmidt Endrené szül. Liptay Vilma asszony Eperjesen 70 éves korában. — Kummer Ernőné, szül. Kerner Katalin, asszony, a „Vadaskürt”-hoz címzett vendéglő tulajdonosának neje, élete 38. évében Budapesten. — Fischer Samu, Temesvár egyik tevékeny polgára, 70 éves korában, 52 éves korában. Deutch Lipótné szül. Juchó Klára Maros-Ujvárt 21 éves korában.

Antonelli bíbornok, a pápa híres és nagy befolyású minisztere, e hó 5-én meghalt Rómában, hosszás betegeskedés után 70 éves korában. A szegény sorsból fölemelkedett Antonelli nevével mélyen össze van forrva a pápaság három évtizedes története, s ő volt intézője IX. Pius politikai és egyházi elhatározásainak.

Amade olasz kir. hercegnék s volt spanyol királynak neje, szül. Dal Pozzo della Cisterne hercegnő, meghalt 29 éves korában.

I. Napoleon 800 tagból állott világhírű testőrségének utolsó tagja, Bourbin Lajos e hó 3-án hunyt el Párisban 90 éves korában; egyike azoknak, kik a császárt Elba-szigetére kísérték.

— **A Kárpát egyletnek** e napokban Késmárkon tartott választmányi ülése több érdekes tárgy körül forgott; nevezetesen jelentések történtek a hegysegek közt rendezett utakról s menházak építéséről. Az évkönyvet jövőre 1800 példányban nyomtatják. Új évig a Tátra térképe is el fog készülni. Az egyletnek most 21 alapító s 411 tagja van; vagyona pedig 3348 frt 12 kr., melyből 651 frt 43 krt használhat fel. A „kárpáti muzeum” létesítése végett bizottságot neveztek ki. Geric Radó pedig Bécsből értesítést küldött az egyletnek, hogy „Tátra album”-ot készült kiadni, színes könyvontató képekkel. Az egylet e vállalatot erkölcsileg támogatni fogja.

— **Általános népszámlálás** van ismét Franciaországban. Hétfőn, november 6-ikán vette kezdetét e nagy munkát s december 10-dikéig folytatni. Eredménye valószínűleg már a jövő év első napjaiban össze lesz állítva. Az utolsó népszámlálás Franciaországban 1872-ben volt. Párisnak akkor 1,851,792 lakosa volt.

— **Százket-éves nő:** Deutschné szül. Perigrund Leonora asszony halt meg kedden; 27. unokája és 18 szépukája maradt s egész haláláig megtartotta lelki épségét.

— **A világ ózsámja** jelenleg 52,000, melyek összesen több mint 2 1/2 milliárd franknyi tőkét képviselnek. A fentebb említett számban az észak-amerikai Egyesült-Államok 14,900, Angolország 12,000, Németország 6700, Franciaország 4900, Olaszország 2800, Ausztia 2400, Magyarország 600, Olaszország 1200, Keletindia 1300 s a többi országok összesen 6200 darab gőzmozdonyval szerepelnek.

— **A háború** csakugyan fegyverszünethez, a diplomáciai alkudozás pedig szélesedezhet jutott. Ez év utolsó napjáiig kellene tartani a fegyverszünetnek s azonnal szegre akasztani a fegyvereket, ha a szélesedésszon tartana. De nem nagy a bizalom a tartós jó időben, s a szél, mely éjszakról fújdogál, nyugtalanít. Az utóbbi napokban beállott nyugalom, meglehet, hogy csak addig nyugalom, míg a hatalmak megbizottjai utaztak és megérkeztek a szerb-török és montenegrói csatákra, hogy ott kiszabják a demarcationalis vonalat, melyen túl a fegyverszünet alatt egyik ellenfélnek sem lesz szabad átlépni. De megtörténhetik, hogy e hosszú metát is nyugodtan kipécézzék, s Oroszország nem fogja kívánni, hogy a törökök visszatakarodjanak Djuisiból és Alexináczból, miután magok jó szántából ott hagyták már Deligrádot és Kruseváczot.

— **Az állatkertben** az épületek tére ugy vannak berendezve, hogy az állatok a közönség által kényelmesen láthatók legyenek. Az oroszlanok etetése pénteket kivéve, mindig délután 4 órakor történik.

— **A nagyrözei köolaj-forrásról** egy lengyelországi szakértő azt a véleményt adta, hogy elsőrangú petroleum, mert tartalma nyolczvan százaléki, miga legjobb gácsországié is csak negyvenöt; de eredeti forrása messze lehet s csak véletlen földrepedések miatt fakadhatott föl Nagy-Rözein.

— **Éh-hagymáz** tört ki az egykori katonai vidéken. A nagy nyomorban sanyalódó bosnyák menekülteknek tulajdonítják e veszedelmes betegség kitörését. Ezek száma Horvátországban 75,000, Dalmáciában pedig 30,000 körül van. Az állam a felhórtéteknek naponkint 7 krt, a gyermekeknek 3 1/2 krt ad, de ez kevés a megélhetésre, munkát pedig hiába keresnek azon a vidéken.

— **A farkasok** mindenfelé nagy számmal jelentkeznék. Már is egészen a falvak alá huzódnak, s az erdőknél kereszttulvívó utakon nem ritkán találkoznak a veszélyes állatokkal; sőt nem régebben Beeskerek és Kikinda közt a vasúthoz közel láttak egy párt, a mint egy elhullott ló fölött lakmároztak. A debreczeni erdősegekből is gyakori kirándulásokat tesznek a város alá. Hét-nyolcz csatangol együtt.

— **A gonosz végharca.** Hosszu litánia. Nem közölkötő.

— **Miskolcz.** P. S. Az érdekes cikket szivesen vettük. Ha lehet, a mellékletet is közöljük.

— **Temesvár.** B. P. Az a közlemény bizonyosan mint hirdetés jelent meg; a hirdetés rovatval pedig a szerkesztőség épen nem foglalkozik, s így a kéredezett egyén nevével sem szolgálhatunk.

— **Gyulajóvácsa.** F. L. Átadtuk a kiadó-hivatalnak, a mely rendbe hozza az ügyet, s a választ is az fogja küldeni.

— **A gonosz végharca.** Hosszu litánia. Nem közölkötő.

— **Miskolcz.** P. S. Az érdekes cikket szivesen vettük. Ha lehet, a mellékletet is közöljük.

— **Temesvár.** B. P. Az a közlemény bizonyosan mint hirdetés jelent meg; a hirdetés rovatval pedig a szerkesztőség épen nem foglalkozik, s így a kéredezett egyén nevével sem szolgálhatunk.

Egy határozat használt petis sor, vagy annak helyettesítője...

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetésnek elfogadandó...

PURITAS haj-iftító tej.

A „Puritas” nem hajfesték, hanem tejemlék-folyadék, mely majdnem azon csodálatos hatással bír...

ALKALMAZÁSA A világon a leggyezeribb. A tejet kezelni öntve, a haját addig dörzsöljük vele...

PÉNZ 6-os kamatra

Földbirtokok, uradalmak és bérházakra, ugyiszintén közszolgálatok...

12. sz. 12. sz. vacsi-utca. vacsi-utca. 50 kilo = 1 Vm. legjobbj tarjani szalon-köszén 60 kr.

EDER legrégibb fűtőanyag-üzlete és a pesti légszesz-gyár főraktára központi iroda, vacsi-utca 12: korona-utca sarkán, az udvarban, 13. sz.

A valódiság biztosítása mellett!

Dr. Suin de Boutemard FOG-PASTAJA, 1 és 4 csomagokban, ára 70 és 35 kr.

Dr. Borchardt orvosudor NÖVÉNYSZAPPANA, a bőrszin szépítésére, megpróbálva minden bőrszenny ellen...

Dr. Beringuier KORONA - SZESZE, (vagy a kölni vis quintessentiája), 1 üveges ára 1 ft 25 kr. és 75 kr.

Dr. Lindes tanár NÖVÉNYI RUDAS-HAJKENŐCSE, fokozza a haj fényét és ruganyosságát a egyuttal a haj szilárdan tartására is alkalmas...

Dr. Hartung növény-hajkenőcse, éllesztő és tápláló nedvek és növény-alkatrészekből a haj-növényt újraélesztése és fölévelítésére, 85 kr.

Dr. Hartung Chinahéj-olaja, a legjobb chinahéjnak balsamos olajokkal főzéséből, a hajfenntartása és szépítésére, 85 kr.

ADAMCSIK JÁNOS lakatos-mester, Budapest, VII. ker. Wessólyni (aréna) utca 3. sz. a nagykereskedés sarkán...

LEDER TESTV. (I. rendű gyógyszerészek Berlinben) balsamos földimogyoró-olajszappannak, igen enyhe, hatályos naponta mosdó-szer, különösen gyöngéd bőrűeknek...

LATZKOVITS A. Budapest, vacsi-utca 18-ik szám, „Nemzeti szalonna” épületben, ajánlja ujjonnan nyitott uri divat- és női pipereárak-raktárát...

Raymond és Társa, Ujjabb időben ismét - névszerint dr. Borchardt illatos növény-szappanjára és dr. Suin de Boutemard fogpasztájából - különleg családiság hasonló, értékelten hamisítványok...

Legislegelőcsőbb forrás! a következő őszi és téli időnyre vásárlatokat tenni csak! Grossmann József, Budapest, király-utca 27. a magyar koronához.

Dr. Hoffmann L. fog- és száj-vize salicyl-savval. Fertőtlenítő ereje folytán huzamos használatnál megvédi a fogakat a pangástól...

Gyökerez orvoslása a gége, nyak- és tüdőbetegségeknek. Ezen ésszerű gyógyszerárak a bel- és külföldi híres orvosai körében...

Dr. Borchardt illatos növény-szappanjára és dr. Suin de Boutemard fogpasztájából - különleg családiság hasonló, értékelten hamisítványok...

Az őszi és téli időnyre ajánljuk jaquard, kankasus, etheim, neige, chymborasa, gvariorio stb. raktárunkban található divat- és selyem-kelmék...

A csász., kir. engedélyezett korneuburgi marhapor. az osztrák cs. kir., a porosz és szász kir. kormányoktól engedélyezve...

Cs. k. kizárólag szabadalmazott üdítő nedv lovak számára. Kwidza Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Blister (erős bedörzsölő) inópok, esontüreg, holttetem, esontüreg, pókosodás, in-reszketés, térd-pók, lőszök különösen esontüregnek és megkeményedett mirigyek ellen.

Pata-kenőcs, Pata- és köröm-por, Erő-táplálék lovak és szarvasmarhák számára, Huile balsamique, Sömör- és kosz-olaj, Kutya-labdacsok, Sertés-por, Gyógy-por, Vérhas.

Honvéd naptár az 1877-ik évre. (Együttal katonai naptár.) Szerkeszti ÁLDORIMRE. Tizedik évfolyam. Ára fizetve 60 krajczár.

Bécs legelőcsőbb forrása. FOG E. féle udvari sehnemű-gyár. elad és szállít, utánvét mellett a legelőcsőbb megrendelésre...

Dr. Pattison köszvény-gyapotja. enyhíti és gyorsan gyógyítja a köszvény és csúsz köszvény és csúsz minden nemét, ugymint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájást, fej-, kéz- és térdköszvényt, tag-szaggyatásokat...

Időszerű. Legfontosabb elleni panasz-henger...

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 2. szám.

Honvéd naptár az 1877-ik évre. (Együttal katonai naptár.) Szerkeszti ÁLDORIMRE. Tizedik évfolyam. Ára fizetve 60 krajczár.

